

Na osnovu člana 21 stav 2 Zakona o zaključivanju i izvršavanju međunarodnih ugovora („Službeni list CG“, broj 77/08), Vlada Crne Gore na sjednici od _____ 2017. godine, donijela je

ODLUKU
O OBJAVLJIVANJU BILATERALNOG SPORAZUMA IZMEĐU CRNE GORE I
REPUBLIKE KOSOVO KOJI SE ODNOSI NA PROGRAM PREKOGRANIČNE SARADNJE
IZMEĐU CRNE GORE I REPUBLIKE KOSOVO U OKVIRU IPE II 2014-2020
PROGRAM PREKOGRANIČNE SARADNJE CRNA GORA-KOSOVO

Član 1

Objavljuje se Bilateralni sporazum između Crne Gore i Republike Kosovo koji se odnosi na program prekogranične saradnje između Crne Gore i Republike Kosovo u okviru IPE II 2014-2020 Program prekogranične saradnje Crna Gora-Kosovo, potpisan u Podgorici 10. februara 2017. godine, u originalu na engleskom jeziku.

Član 2

Tekst Sporazuma iz člana 1 ove odluke, u originalu na engleskom i prevodu na crnogorski jezik glasi:

BILATERAL ARRANGEMENT BETWEEN
MONTENEGRO AND REPUBLIC OF KOSOVO

CONCERNING

THE IPA II 2014-2020 CROSS-BORDER COOPERATION PROGRAMME
MONTENEGRO-KOSOVO

Contents

SECTION I	GENERAL PROVISIONS	6
Article 1	Interpretation	6
Article 2	Partial invalidity and unintentional gaps.....	6
Article 3	Purpose and scope	6
SECTION II	IMPLEMENTATION STRUCTURES, ROLES AND RESPONSIBILITIES	7
Article 4	Implementation structures and authorities for the Programme.....	7
Article 5	National IPA Coordinators	8
Article 6	National Authorising Officer and Management Structure	8
Article 7	Operating Structures and Control Body	9
Article 8	Audit Authority and Group of Auditors	10
Article 9	Joint Monitoring Committee.....	11
Article 10	Joint Technical Secretariat.....	12
SECTION III	SECURING THE MANAGEMENT AND CONTROL SYSTEM	13
Article 11	Requesting entrustment of budget implementation tasks.....	13
Article 12	Monitoring of system of management and control	14
Article 13	Resources - staff, premises, equipment and other facilities	15
Article 14	Risk management.....	15
Article 15	Irregularities, including suspected fraud.....	16
SECTION IV	PROGRAMME AMENDMENT AND IMPLEMENTATION	17
Article 16	Article 16 Programme amendment.....	17
Article 17	Selection of operations.....	17
Article 18	Technical assistance	19
Article 19	Procurement.....	20
Article 20	Implementation of operations, exemption of taxes, applicable law	20
Article 21	Monitoring of operations.....	21
Article 22	Management verifications of operations and verification of expenditure.....	21
Article 23	Information, publicity and visibility.....	23
Article 24	Remedial measures in case of implementation difficulties.....	23
SECTION V	PROGRAMME MONITORING AND EVALUATION	24
Article 25	Monitoring at programme level.....	24
Article 26	Evaluation at programme level.....	25
SECTION VI	FINANCIAL MANAGEMENT AND CONTROL.....	26
Article 27	General provisions for financial management.....	26
Article 28	Division of liabilities between state budgets.....	28
Article 29	Provisions for control including internal control	28
SECTION VII	COMMUNICATION, REPORTING AND INFORMATION MANAGEMENT.....	29
Article 30	Communication, including meetings	29
Article 31	Reporting.....	30
Article 32	Management of information – filing, archiving, retention of documentation	31
SECTION VIII	AUDIT AND EXTERNAL VERIFICATIONS	31
Article 33	Audit	31
Article 34	External verifications.....	31
Article 35	Cooperation and access to information, sites, premises and staff	32
Article 36	Commenting on and following up audits and external verifications	32
SECTION IX	FINAL PROVISIONS.....	32
Article 37	Consultation, settlement of differences, applicable law	32

Article 38	Notices	33
Article 39	Entry into force and duration	33
Article 40	Amendment and termination	34
SECTION X		34
SIGNATURES		34

Montenegro and Kosovo, hereinafter referred to jointly as “the Parties”,

Having regarded to,

- the Commission Implementing Regulation (EU) No 447/2014 of 2 May 2014 on the specific rules for implementing Regulation (EU) No 231/2014 of the European Parliament and of the Council establishing an Instrument for Pre-accession assistance (IPA II), and in particular Article 52(5) thereof,
- The two separate Framework Agreements, concluded between Montenegro and the European Commission (hereinafter “the Commission”) ratified on 26th February 2015 on the one hand and Kosovo and the European Commission on the other entered into effect on 16 April 2015

WHEREAS:

- (1) Common rules and procedures for the implementation of the European Union’s instruments for financing external action are laid down in Regulation (EU) No 236/2014 of 11 March 2014.
- (2) The Instrument for Pre-accession Assistance II (IPA II) is established by Regulation (EU) No 231/2014 on 11 March 2014.
- (3) Subsidiary rules governing the implementation of IPA II are provided in Commission Implementing Regulation (EU) No 447/2014 of 2 May 2014.
- (4) The Framework Agreement between the Montenegro and the European Commission on the Arrangement for Implementation of Union Financial Assistance to the Montenegro under the Instrument for Pre-accession (IPA II) (hereinafter “Montenegrin Framework Agreement”) was concluded on 26th February 2015, and entered into effect on 04th June 2015.
- (5) The Framework Agreement between Kosovo and the European Commission on the Arrangements for Implementation of Union Financial Assistance to Kosovo under the Instrument for Pre-accession (IPA II) (hereinafter “Kosovo Framework Agreement”) was ratified by the President of Republic of Kosovo, and entered into effect on 16 April 2015.

- (6) The document (hereinafter “the Programme Document”) setting out the IPA II 2014-2020 Cross-Border Cooperation programme “Montenegro-Kosovo*” (hereinafter “the Programme”) was adopted by the Commission on 11 December 2014 via Commission Implementing Decision C(2014) 9307.
- (7) The Commission shall commit funds to the Programme, technical assistance priority excluded, on an annual basis via Commission Implementing Decisions, the contribution from the budgetary year 2014 having already been committed via Commission Implementing Decision C(2014)9307 and the same will be done for the following years.
- (8) A single tri-lateral Financing Agreement shall be concluded between Montenegro and Kosovo on the one hand and the Commission on the other in relation to each annual commitment made by the Commission to the Programme, technical assistance priority excluded, resulting in a total of seven Financing Agreements over the Programme’s lifetime. It shall specify a single Contracting Authority for the Programme, to be located in Montenegro.
- (9) The standard method of implementation for the Programme, technical assistance priority excluded, shall be indirect management, as per Article 7 of the Framework Agreements (hereinafter “Framework Agreements”), to be indicated for each annual allocation in the respective Commission Implementing Decision, and confirmed for each annual allocation with the conclusion of the respective Financing Agreement, whereby the Commission shall entrust budget implementation tasks to Montenegro.
- (10) Article 69 of the Framework Agreements establishes a legal requirement for Montenegro on the one hand and Kosovo on the other to conclude a Bilateral Arrangement governing their relations and respective responsibilities with regard to the Programme when under indirect management. The same Article lays down the minimum information such an Arrangement is to contain.
- (11) The competencies for the Montenegrin Ministry of European Affairs (MEA) and the Montenegrin CFCU being Directorate within the Ministry of Finance are laid down in the Decree on Organization of Indirect Management for Implementation of Union Financial Assistance under Instrument for Pre-Accession Assistance (IPA II) in force.
- (12) The competencies of the Kosovo Ministry of European Integration and the Kosovo Ministry of Local Government Administration with regard to the management of Cross-Border Cooperation, including the Programme, are set out in the Government Regulation no. 02/2011 on the areas of administrative responsibility of the office of the Prime minister and Ministries, Appendix 16 Ministry of European Integration (MEI) and Appendix 12 Ministry of Local Government Administration (MLGA) on the 22nd March 2011.

HAVE CONCLUDED THIS ARRANGEMENT:

SECTION I GENERAL PROVISIONS

Article 1 Interpretation

- (1) Subject to express provision to the contrary, the terms used in this Arrangement shall bear the same meaning as attributed to them in the Framework Agreements, particularly with regard to the definitions outlined in Articles 1, 3 and 64 of the Framework Agreements.
- (2) Subject to express provision to the contrary, references to this Arrangement, legislation or other documentation are references to this Arrangement, legislation or other documentation as amended, supplemented or replaced as need occurs. .
- (3) Headings in this Arrangement have no legal significance and do not affect its interpretation.

Article 2 Partial invalidity and unintentional gaps

- (1) If a provision of this Arrangement becomes invalid or if this Arrangement contains unintentional gaps, this will not affect the validity of the other provisions of this Arrangement. The Parties will replace any invalid provision by a valid provision or understanding which best suits the purpose and intent of this Arrangement in compliance with the Framework Agreements, the Programme Document, and the related Financing Agreements. In the event of any inconsistency or conflict between, on the one hand, the provisions of this Agreement and, on the other hand, the provisions of the Framework Agreement, the Framework Agreement shall take precedence.

Article 3 Purpose and scope

- (1) This Arrangement regulates relations between Montenegro and Kosovo, sets out their respective roles and responsibilities with regard to the management and

implementation of the Programme when under indirect management, as per Articles 73(1) and 7(b) of the Framework Agreements. It is not applicable to Programme's technical assistance priority, as this shall be implemented under direct management. The Arrangement is drawn up in compliance with the provisions of Article 69 of the aforementioned Framework Agreements, including the specified minimum information such an Arrangement is to contain.

- (2) Provisions are restricted to those which clarify or are additional to the arrangements established in the Framework Agreements, the Programme Document and the related Financing Agreements, neither cancelling nor replacing the latter. Procedures laid down in this Arrangement, the aforementioned Framework Agreements, the Programme Document and the related Financing Agreements thereunder shall apply in their entirety.
- (3) This Arrangement may be supplemented by 1) detailed procedures applicable at programme level and binding on the public authorities concerned in both Montenegro and Kosovo; 2) as appropriate and necessary, secondary legislation, inter-institutional agreements and detailed procedures applicable at state level. The type, adequacy and proper implementation of detailed programme and state level procedures having effect on the programme implementation, shall be subject to review and approval by the National Authorising Officer in the Montenegro after consultations with all relevant bodies of the Programme.

SECTION II IMPLEMENTATION STRUCTURES, ROLES AND RESPONSIBILITIES

Article 4 Implementation structures and authorities for the Programme

- (1) The implementation structures and authorities for the Programme are specified in Article 74 of the Framework Agreements, and shall thus include the National IPA Coordinators of both countries; a National Authorising Officer and a Management Structure in Montenegro, where the Contracting Authority for the Programme is located; an Operating Structure in each country, to include the Contracting Authority for the Programme in the case of the Montenegrin Operating Structure;; an Audit Authority, to be supported by a Group of Auditors composed of representatives of both countries; a Joint Monitoring Committee and a Joint Technical Secretariat. In Kosovo, the implementation structure, apart from the aforementioned Operating Structure, shall include the Control Body. Given that the Contracting Authority for the Programme shall be located in Montenegro, the National Authorising Officer, Management Structure and Audit Authority for the Programme shall be, respectively, the National Authorising Officer, Management Structure and Audit Authority appointed for IPA II by the Government of Montenegro.
- (2) The Government of Montenegro shall ensure that specific positions are nominated for the posts of the Montenegrin National IPA Coordinator, National Authorising Officer, and Head of the Montenegrin Operating Structure indicated in Articles 5, 6 and 7 and that specific institutions are designated for the constituent bodies of the

Management Structure and Montenegrin Operating Structure indicated in Articles 6 and 7, as well as for the Audit Authority. In line with reference listed in Item 11 of Preamble of this Arrangement, the Government of Kosovo shall ensure that specific persons are nominated for the posts of the Kosovo National IPA Coordinator, and that specific institutions are designated for the constituent bodies of the Kosovo Operating Structure and Kosovo Control Body as stipulated in Article 7. The Government of Montenegro or the Government of Kosovo shall adopt legislation in the form of secondary legislation, such as Decree of Decision for such nominations. The Government of Montenegro or the Government of Kosovo further undertakes to keep such nominations and designations up to date, and to promptly inform each other of any changes.

- (3) Inter-institutional agreement may be concluded between posts and/or bodies indicated in the first paragraph of this Article and in Article 7 in cases where the provisions of Article 11(3) of the Montenegrin and Kosovo Framework Agreements apply - in the cases where the lines of responsibility and reporting are not established by the relevant legal acts. In particular, an inter-institutional agreement shall be concluded between the National Authorising Officer and the Head of the Montenegrin Operating Structure, while two further agreements, as required by Clause 4(3)(c) of Annex A to the Framework Agreements, may be concluded between 1) the bodies constituting the Montenegrin Operating Structure and 2) those constituting the Kosovo Operating Structure, if relevant. Such agreements shall neither cancel nor replace any provisions contained in this Arrangement; in case of inconsistencies, the Arrangement shall prevail.
- (4) Brief descriptions of the roles and responsibilities for each post and body indicated in the first paragraph of this Article and in Article 7 are presented in this Section; details on individual tasks per post and body are included under the relevant Articles in later Sections of this Arrangement. Provisions outlined shall be supplemented as appropriate by programme and/or state level procedures.
- (5) The set up and operation of all bodies indicated in this Section, as well as relations between them shall be subject to system level management verifications, as per Article 12. Detailed arrangements will be described in programme level procedures.

Article 5 National IPA Coordinators

- (1) With regard to the Programme, the Montenegrin National IPA Coordinator shall be appointed and perform duties in line with Articles 10, 11 and 75 of the Montenegrin Framework Agreement, as well as Clause 1 of its Annex A. The same shall apply to the Kosovo National IPA Coordinator, as stipulated to the Kosovo Framework Agreement.

Article 6 National Authorising Officer and Management Structure

- (1) The National Authorising Officer shall be appointed and perform duties in relation to the Programme in line with Articles 10 and 11 of the Montenegrin Framework Agreement, together with Clause 2 of its Annex A. The National Authorising Officer shall, in particular, bear responsibility for 1) the financial management of the

Programme, and 2) establishing and maintaining a sound management and control system for the Programme, as per Articles 13 and 14 of the Montenegrin Framework Agreement, and in compliance with its Annex B.

(2) In line with Article 10(2) of the Montenegrin Framework Agreement, the Management Structure for the Programme shall comprise a National Fund and a Support Office for the National Authorising Officer; both shall be located in the Montenegrin Ministry of Finance and accountable to the National Authorising Officer. They shall be designated and perform their respective duties with regard to the Programme, in line with Articles 10 and 11 of the Montenegrin Framework Agreement, as well as Clause 3 of its Annex A. Tasks related to the financial management of the Programme shall be secured by the National Fund, while performance of those related to the Programme management and control system shall rest with the Support Office for the National Authorising Officer.

Article 7 Operating Structures and Control Body

(1) The Montenegrin Operating Structure where the Contracting Authority is located shall comprise of the Cross-Border Cooperation Body (hereinafter “Montenegrin CBC Body”) and Contracting Authority. The first shall be located at Ministry of European Affairs of Montenegro, and the last in the Ministry of Finance of Montenegro, Directorate for Finance and Contracting of the EU Assistance Funds (CFCU). The role of the Head of Operating Structure shall be performed by the Directorate in the Ministry of European Affairs.

(2) The Kosovo Operating Structure for the Programme shall comprise of the Head of the Operating Structure, the Cross-Border Cooperation Body (hereinafter “Kosovo CBC Body”), while the Control Body will be part of the implementing structure. The role of the Head of the Operating Structure shall be performed by General Secretary of the Ministry of Local Government Administration. Furthermore, the Kosovo Control Body will be an integral part of the management and control system. The duties of the Kosovo Control Body will be discharged by the Ministry of Local Government Administration.

(3) Personnel and institutions comprising both Operating Structures and Kosovo Control body shall be designated and jointly secure duties with regard to the Programme in line with Articles 10, 11, 76 and Clause 4 of Annex A of the Framework Agreements.

(4) The Montenegrin and Kosovo CBC Bodies shall jointly ensure all tasks related to programming, including any amendments to the Programme Document; management of technical assistance under the Programme; 1 implementation at programme level (as opposed to contract level), including support to Head of Operating Structure of Montenegro in establishment and management of the Joint Technical Secretariat; monitoring, evaluation and reporting at programme level, including establishment and organisation of the Joint Monitoring Committee;

¹ Modalities applicable to such technical assistance are not specified in this Agreement, since the Programme's technical assistance priority shall be implemented under centralised management.

availability of information on the Programme, as well as its publicity and visibility. They shall also secure regular and smooth communication between the Montenegrin and Kosovo Operating Structures.

- (5) The Contracting Authority shall be responsible for the selection of operations, signature of contracts with lead beneficiaries,² management verifications and making payments to the same; tasks shall be performed irrespective of whether potential or actual lead beneficiaries are located in Montenegro or in Kosovo. For the purposes of this Arrangement "operation" means a project, contract, action or group of projects selected by the Contracting Authority of the programme concerned, as defined in the Article 64 of the Framework Agreement. The Contracting Authority shall also secure, inter alia, the audit trail and the accounting function at contract and payment level.
- (6) In the context of management verifications of operations, the Kosovo Control Body placed in the Ministry of Local Government Administration of Kosovo shall control expenditures incurred by beneficiaries³ registered in Kosovo particularly with regard to legitimacy and accuracy and in accordance with the applicable rules and procedure. Control body shall issue confirmation to the Contracting Authority on the eligibility of the expenditures. For these tasks, the Control Body will be responsible to the Contracting Authority in line with procedures developed in the programme level documents.. The Control Body shall also ensure the appropriate audit trail.

Article 8 Audit Authority and Group of Auditors

- (1) The duties of the Audit Authority in relation to the Programme shall be performed in line with Articles 10, 11 and 77 of the Montenegrin Framework Agreement, together with Clause 5 of its Annex A. It shall be functionally and financially independent of all other bodies indicated in this Section II except for the Group of Auditors.
- (2) Since the Audit Authority's remit shall not apply within Kosovo, it shall be assisted by a Group of Auditors as per Article 77(3) of the Framework Agreements. The Group of Auditors shall comprise one suitably qualified representative each from Montenegro and Kosovo, to be nominated by the Audit Authority in Montenegro and Audit Authority (Central harmonization unit for internal audit within Ministry of Finance) of Kosovo respectively. It shall be chaired by the Audit Authority of Montenegro. . Each country will cover the costs of the audit process on its territory.
- (3) Rules of Procedure for the Group of Auditors shall be drafted by the Audit Authority and agreed between it and Audit Authority (Central harmonization unit for internal audit within Ministry of Finance) of Kosovo. Inter alia, they shall set out the Group of Auditors' duties, the division of responsibilities between the Montenegrin and Kosovo representatives and the procedures to be followed by each, including access to information held by the other representative, the frequency of meetings, the procedure for arriving at decisions, and the minimum qualifications to be met by its members.

² In the meaning of Article 71(2) of the Framework Agreements

³ In the meaning of Article 64(b) of the Framework Agreements

- (4) The group of Auditors shall be chaired by the Montenegrin Audit Authority. All documentation from Clause 5(3) of Annex A of the Montenegrin Framework Agreement is submitted by Audit Authority to Montenegrin National IPA Coordinator and/or the National Authorising Officer and copied to the Kosovo National IPA Coordinator.

Article 9 Joint Monitoring Committee

- (1) In line with Article 78 of the Framework Agreements, a Joint Monitoring Committee shall be established for the Programme no later than six months from the entry into force of the first Financing Agreement. . It shall be chaired by the Head of the Kosovo Operating Structure and shall meet at least twice a year. Each country shall have one vote, with decisions being taken on the basis of unanimity. In the case of need, each country may develop procedures, internal to itself, governing how its representatives decide among themselves on issues considered by the Joint Monitoring Committee. Institutions appointing representatives and substitutes shall be defined by Montenegrin CBC Body and Kosovo CBC Body for each country respectively, in line with the provisions of Article 78(3) of the Framework Agreements. The representatives and substitutes shall be required to sign Declarations of Impartiality and Confidentiality.
- (2) The duties of the Joint Monitoring Committee shall include those indicated in Article 78(8) of the Framework Agreements. In its role as a Sectoral Monitoring Committee, as per Article 74(2) and of Article 78 (9) of the Framework Agreements, the Joint Monitoring Committee shall report to the Montenegrin IPA Monitoring Committee with copy of the reports being sent to Kosovo National IPA Coordinator being the basis for discussions in the context of the Kosovo IPA Monitoring Committee.
- (3) Rules of Procedure for the Joint Monitoring Committee shall be drafted by the Montenegrin CBC Body and subsequently agreed with the Kosovo CBC Body, as well as with the , the bodies comprising the Management Structure, other institutions of both Operating Structures, and the Commission. Respecting the provisions of the Framework Agreements, the Programme Document and this Arrangement, they shall lay down, inter alia, the assignation of duties to programme or state level bodies, including those associated with the operation and organisation of the Joint Monitoring Committee, timelines for each task, the location and timing of Joint Monitoring Committee meetings, and procedures to be followed when the Joint Monitoring Committee takes decisions via written procedure; in the case that precise arrangements cannot be defined at the time of drafting, the Rules of Procedure shall indicate the mechanisms to be used for assigning duties, deciding timelines, etc. A template Declaration of Impartiality and Confidentiality, to be completed by all Joint Monitoring Committee members, shall be attached in annex; it shall specifically include a provision on Committee members recusing themselves from deliberations on operations where they have a conflict of interest, as per Article 17. The Rules of Procedures shall contain the Joint Monitoring Committee's responsibilities as foreseen by Article 78 of the Framework Agreement and therefore be responsible for:

- a) identifying the thematic priorities, specific objectives, target beneficiaries and specific focus of each call for proposals;
- b) examine and provides an advisory opinion on the list of operations selected through calls for proposals before the grant award decision. The contracting authority shall adopt the final decision on the award of grants;
- c) review the progress made in relation to achieving the specific objectives, expected results and targets per thematic priority as set out in the cross-border cooperation programme, on the basis of the information provided by the operating structures of the participating countries. Progress shall be monitored against the indicators set up in the cross-border cooperation programme;
- d) examine relevant findings and conclusions as well as proposals for remedial follow-up actions stemming from the on-the-spot checks, monitoring and evaluations if available;
- e) approve any proposal to revise the cross-border cooperation programme. Whenever needed, it can make proposals to amend the cross-border cooperation programme as referred to in Article 68 of FWA, to ensure the achievement of the objectives of the cross-border cooperation programme and enhance the efficiency effectiveness, impact and sustainability of the IPA II assistance. The JMC can also make recommendations as to how to improve the implementation of the cross-border cooperation programme;
- f) examine and approves the communication and visibility plan for the cross-border cooperation programme;
- g) examine and approves the evaluation plan referred to in Article 57(2) of FWA;
- h) examine and approves the annual and final reports on implementation referred to in Article 80 of FWA

The JMC shall report to the IPA Monitoring Committee of the country where the Contracting Authority is located.

The Rules of Procedure shall be adopted by the Joint Monitoring Committee at its first meeting.

Article 10 Joint Technical Secretariat

- (1) In line with Article 79 of the Framework Agreements, a Joint Technical Secretariat shall be established for the Programme, with the main office located in Podgorica Montenegro, with an Antenna Office in Pristina, Kosovo. Its role shall be to support the Joint Monitoring Committee and both Operating Structures, particularly with regard to ensuring a truly cross-border approach vis-a-vis potential applicants, beneficiaries and operations selected for funding under the Programme. Main duties of the Joint Technical Secretariat are outlined in Article 79(6) of the Framework Agreements, and shall include, inter alia, supporting potential applicants and beneficiaries, monitoring operations selected, gathering reliable data at operation level and aggregating it at programme level, providing input to the Operating Structures as appropriate and necessary (for example, in relation to the Annual and Final Implementation Reports due for the Programme), and designing and implementing information, publicity and visibility activities related to the

Programme. In addition, through support and monitoring of operations Joint Technical Secretariat shall provide relevant information to Contracting Authority indicating necessity for potential corrective measures with regards to the operation itself in line with its duties. A detailed list of duties, together with the procedures to be followed when performing those duties, shall be laid down in a manual of procedures to be used by the Joint Technical Secretariat (hereinafter, the Joint Technical Secretariat Manual); this shall be developed by the Montenegrin Operating Structure and agreed with the Kosovo CBC Body and Kosovo Control Body in consultation with the other institutions comprising the Operating Structures.

- (2) Costs for the Joint Technical Secretariat shall be covered under the Programme's technical assistance priority, to be implemented under direct management; as appropriate, service contracts shall be concluded between the Montenegrin Ministry of European Affairs and the European Union Delegation to Montenegro. As such, the Joint Technical Secretariat as a whole shall be managed and monitored by the Montenegrin Operating Structure. An Partnership agreement shall be concluded between the Montenegrin Ministry of European Affairs and the Kosovo Ministry of Local Government Administration (MLGA) specifying which management and monitoring tasks, including ensuring adequate staffing of the Joint Technical Secretariat, are to be secured by the Montenegrin CBC Body and which by the Kosovo CBC Body. This agreement shall also lay down the budgets associated with management tasks, the modalities for transfer of funds from the Montenegrin Ministry of European Affairs to the Kosovo Ministry of Local Government Administration (MLGA) and vice versa.
- (3) On the basis of input received from the Joint Technical Secretariat and the Kosovo CBC Body, and in line with Article 76(3)(1) of the Montenegrin Framework Agreement, the Montenegrin CBC Body shall draft a work plan for the year N+1 for the Joint Technical Secretariat. The work plan shall be agreed with the Kosovo CBC Body in consultation with the other institutions comprising the Operating Structures, and then submitted to the Joint Monitoring Committee for examination and approval.

SECTION III SECURING THE MANAGEMENT AND CONTROL SYSTEM

Article 11 Requesting entrustment of budget implementation tasks

- (1) The Commission shall entrust budget implementation on tasks to Montenegro for each annual Commission Implementing Decision committing funds to the Programme (hereinafter "entrustment"), such entrustment being confirmed with the signature of the related Financing Agreement, and allowing for it to be implemented under indirect management.
- (2) The National Authorising Officer of Montenegro where the CA is located shall be responsible for requesting entrustment from the Commission, and shall ensure, before such requests are submitted, that all requirements as set out in Article 13(2) of the Montenegrin Framework Agreement are met by the Programme's Management and Operating Structure in Montenegro.

- (3) The National Authorising Officer shall gain assurance that the requirements indicated in the previous paragraph are met via verifications comprising, inter alia, the examination of questionnaires and/or self-assessments completed by all posts and bodies in the Montenegrin Management Structure and Operating Structure and analysis of relevant documentation, including any relevant secondary legislation, inter-institutional agreements and programme and state level procedures; and consultations with the bodies comprising the Montenegrin Management Structure and Operating Structure and interviews conducted with relevant staff to establish that duties as laid down in documentation are performed effectively and efficiently. Confirmation of fulfilment of the necessary requirements may have to be accompanied by an audit opinion supplied by an external auditor independent of the Montenegrin Management Structure and Operating Structure, while the National Authorising Officer shall also draw on the findings of relevant internal audit reports (see Article 29). From the second request for entrustment onwards, assurance shall, insofar as possible, be based on the results of analogous procedures for the monitoring of entrustment already granted, as per Article 12.

Article 12 Monitoring of system of management and control

- (1) The National Authorising Officer shall monitor all entrustments previously granted by the Commission in relation to the Programme. To this end, the National Authorising Officer shall gain assurance, for each entrustment granted, that all requirements as set out in Article 14 (1) of the Montenegrin Framework Agreement continue to be met by the Programme's Management and Operating Structures in Montenegro.
- (2) The modalities, responsibilities and procedures including the system level management verifications and internal audit for gaining assurance on the system will be based on issuance of annual management guarantee by bodies within Kosovo Operating Structure and Control Body. Annual management guarantee template to apply accompanied with detailed instructions and arrangements will be contained in programme level procedures and will be binding on the bodies comprising the Kosovo Operating Structures and Control Body. The Head of Kosovo Operating Structure and the Head of Kosovo Control Body shall submit annual management guarantee to the Head of Montenegrin Operating Structure through the Head of Kosovo Operating Structure. The Kosovo Control Body will be responsible to the Contracting Authority and Head of the Montenegrin Operating Structure in line with their responsibilities. Relevant arrangements defined in programme procedures shall foresee that system level management verifications cover all extant Financing Agreements at the same time, rather than being performed separately for each one.
- (3) The fact that all requirements remain in place for an entrustment shall be confirmed in the Management Declarations issued by the National Authorising Officer to the Commission as per Article 59(2)(b) of the Montenegrin Framework Agreement. In the case that system level management verifications reveal that requirements are not being met, or if there has been a substantial change to the management and control system, the National Authorising Officer shall inform the Commissions soon as reasonably possible, copying the Montenegrin and Kosovo National IPA

Coordinators as well as the Audit Authority in the process. S/he shall also ensure that appropriate follow-up actions are taken to safeguard Programme funds and renew fulfilment of the requirements necessary for entrustment.

Article 13 Resources - staff, premises, equipment and other facilities

- (1) Each body comprising the Management Structure and both Operating Structures and Kosovo Control Body shall conduct a review of the resources anticipated as necessary for the duties to be ensured in the upcoming year/s with regard to the Programme. Such needs shall include staff, premises, equipment, and any other facilities deemed necessary.
- (2) The review indicated in the previous paragraph shall incorporate a work load analysis, and shall take account of possible conflicts of interest and sensitive posts, as well as any restrictions placed on or anticipated for the state budget. Where there are relevant established procedures in place covering the whole portfolio of a body or the organisation of which it is a part, they should, in principle, be followed. Where such procedures do not exist or where they are deemed inadequate, specific modalities shall be laid down.
- (3) Upon conclusion of reviews, management of each body comprising the Management Structure and both Operating Structures and Kosovo Control Body shall proceed to take and implement related decisions, including amending systematisations, recruiting new staff, organising larger premises, purchasing equipment, etc. In the case that key posts become vacant, management shall ensure that the duties associated with such posts continue to be performed, for example, by arranging for temporary cover.
- (4) The reviews indicated above, including work load analyses, shall be subject to system level management verifications as per Articles 11 and 12.

Article 14 Risk management

- (1) Each body comprising the Management Structure and both Operating Structures and Kosovo Control Body shall manage risk attendant on implementation of the Programme in line with the point 2 of Annex B to the Framework Agreements, and shall ensure, in particular, that objectives set are sufficiently clear to allow for assignation of resources.
- (2) Where risk management procedures, having been established in line with public internal financial control principles, cover the whole portfolio of a body or the organisation of which it is a part, they should, in principle, be followed with regard to the Programme, objectives being set and risks identified, assessed and responded to as an integral part of the risk management exercise conducted for the body, or

the organisation of which it is a part, as a whole. Where such procedures do not exist, or where they are deemed inadequate, specific modalities shall be laid down for managing risks attendant on implementation of the Programme. In either case, procedures shall be laid down in writing and shall be binding upon the body in question.

Article 15 Irregularities, including suspected fraud

- (1) The National Authorizing Officer shall take the final decision on the cases of suspected irregularities based on the preliminary assessment performed by the relevant authority of the country of which the person/organisation suspected of committing the irregularity is a citizen/is registered.
- (2) All cases of suspected irregularities related to the Programme, including suspected fraud,⁴ shall be reported to the relevant authority of the country of which the person/organisation suspected of committing the irregularity is a citizen/is registered. The relevant authority in Montenegro is NAO Support Office. The relevant authority in Kosovo will be the Head of Operating Structure and Head of Control Body. All relevant authorities shall appoint an Irregularity Officers.
- (3) These authorities shall ensure assessment and examination of suspected irregularities, as well as follow-up in the case of confirmation; such follow-up may constitute disciplinary action, recovery of funds, as per Article 27(7), or bringing legal proceedings; in the case that such investigation or follow-up involves activities exceeding the competence of the relevant authority, it shall refer the case to the appropriate state authority. All authorities shall transfer the decision on the assessment including all relevant documentation to National Authorising Officer and Montenegrin Head of Operating Structure for further proceedings as soon as the assessment is concluded.
- (4) The Kosovo Head of Operating Structure and Head of Kosovo Control Body shall maintain both a register of suspected and a register of confirmed irregularities regarding suspected or confirmed irregularities committed by person/organization registered in Kosovo, in line with Article 51(2) of the Kosovo Framework Agreement. The Kosovo Head of Operating Structure and Head of Kosovo Control Body shall report on suspected irregularity as well as follow-up steps regarding confirmed irregularity to the NAO with copy to the Head of the Montenegrin Operating Structure. The National Authorising Officer shall, in turn, draw up and transmit reports to the Commission in line with Article 51(2) of the Montenegrin Framework Agreement.
- (5) State level procedures governing modalities related to investigating and following-up suspected or confirmed irregularities and suspected fraud in-country are to be legally binding for all bodies comprising the Operating Structure in that country and Kosovo Control Body, and the Management Structure in the case of the Montenegro. Detailed arrangements regarding reporting by the Kosovo Head of Operating Structure and Head of Kosovo Control Body to the NAO with copy to the Montenegrin Head of Operating Structure shall be included in the programme level control procedures for which the Joint Monitoring Committee may be consulted.

⁴ The terms "irregularity" and "fraud" are to be understood in the meaning of Article 51(5) of the Framework Agreements.

- (6) Controls to be performed in relation to the prevention, detection and correction of irregularities and fraud, as per Article 51(1) of the Montenegrin Framework Agreement, shall comprise a part of the management verifications of operations outlined in Article 22
- (7) In Montenegro, the role of the Anti-Fraud Coordination Service, as per Article 50(2) of the Montenegrin Framework Agreement, shall be performed by Ministry of Finance, while the role of the service to assist the European Anti-Fraud Office (OLAF) in conducting investigations, as per 50(5) of the same Agreement, shall be ensured by Ministry of Finance. In Kosovo the contact point for European Anti-Fraud Office (OLAF) will be ensured by the Secretary General of the Ministry of European Integration/ NIPAC Office.

SECTION IV PROGRAMME AMENDMENT AND IMPLEMENTATION

Article 16 Article 16 Programme amendment

- (1) In certain cases, the Programme as set out in the Programme Document may be subject to amendment, though the general rules on programming contained in Articles 66, 67 and 68 of the Framework Agreements shall be respected.⁵ Reasons for such amendment shall include those indicated in Articles 17(2), 68(8) and 70(3) of the same Agreements.
- (2) Amendments may be initiated by either of the Montenegrin or the Kosovo Head of Operating Structure, as well as by the Commission. In the former case, responsibility for substantiating a proposed amendment, setting out its expected impact, and revising the Programme Document (as per Article 68(8) of the Framework Agreements) shall rest with the CBC Body at whose initiative the amendment is being put forward; once agreement has been secured from the other Operating Structure, relevant documentation shall be submitted to the Joint Monitoring Committee for consideration, comments and approval, after which it shall be dispatched to the Commission by the Montenegrin National IPA Coordinator. When amendments are initiated by the Commission, they shall equally be subject to consideration, comments and approval by the Joint Monitoring Committee.

Article 17 Selection of operations

- (1) All operations⁶ financed under the Programme shall respect the requirements outlined in Article 70(1) and 70(4) of the Framework Agreements; as a rule, they shall be selected by the Contracting Authority via calls for proposals covering the whole Programme area, as per Article 70(2) of the same Agreements.

⁵ Duties of the posts and bodies indicated in Section II with regard to programming are not laid down in this Agreement, since the programming process was finalised with the Commission's adoption of the Programme on 10 December 2014.

⁶ In the meaning of Article 64(a) of the Framework Agreements

- (2) The thematic priorities, specific objectives, target beneficiaries and specific focus of each call shall be developed by the Montenegrin CBC Body, in conjunction with that of Kosovo; on reaching agreement, the Head of the Montenegrin Operating Structure shall submit a proposal to the Joint Monitoring Committee for consideration, comments and approval (as per Article 78(8)(a) of the Framework Agreements), prior to subsequent endorsement by the Commission.
- (3) Respecting the thematic priorities, specific objectives, target beneficiaries and specific focus agreed, calls for proposals shall be further developed, launched and managed (including evaluation, grant award and contracting) by the Contracting Authority in line with the procedures and standard documents laid down and published by the Commission for the implementation of external actions in force at the time of the launch of the procedure in question (PRAG), and with any further guidance provided by the Commission.
- (4) The drafting of relevant documentation to launch a call for proposal (which shall include, guidelines for applicants and application forms) shall be ensured by the Contracting Authority; both Montenegrin and Kosovo CBC Bodies shall be closely involved, and shall provide all relevant information regarding to technical aspects and any specific provisions which might need to be incorporated in the guidelines for applicants, application forms or draft contracts due to the nature of the Programme. Such specific provisions can include, but shall not necessarily be limited to:
- a) Requiring applicants to include and set targets for programme level indicators in their proposals, information on such indicators to be aggregated at programme level by the Joint Technical Secretariat for monitoring purposes;
 - b) Requiring lead beneficiaries to submit progress reports on a regular basis to the Joint Technical Secretariat (in addition to the reports they have to submit to the Contracting Authority together with requests for payment).
 - c) Requiring expenditure verification reports for all grant contracts, irrespective of grant size, and for all interim financial reports.
 - d) Information on arrangements for subtracting from the future payments against due amounts in case unduly paid amounts are not reimbursed by the lead beneficiary via recovery procedure
- (5) Documentation for calls for proposals shall be agreed by both Montenegrin and Kosovo CBC Bodies prior to submission to the Joint Monitoring Committee for consideration and comments; final approval shall rest with the Contracting Authority.
- (6) After the publication of calls for proposals, dissemination of information on upcoming and ongoing calls for proposals shall primarily be ensured by the Contracting Authority with the support of Joint Technical Secretariat where applicable; it shall also be responsible for providing support to potential applicants and duties and relevant modalities shall be included in the Joint Technical Secretariat Manual.
- (7) In line with Article 76(4)(a) of the Framework Agreements, voting members for evaluation committees, of whom there shall be an odd number, shall be nominated

by the Head of the Montenegrin CBC Body to the Contracting Authority after consultation with both the Montenegrin and Kosovo HOS ; there shall be one more voting member from Kosovo than from Montenegro. The chair and secretary for evaluation committees shall be nominated by the Contracting Authority. Prior to nomination, it shall be confirmed that all voting and non-voting members are 1) suitably qualified (including a reasonable command of English and sufficient technical know-how to give an informed opinion on applications), and 2) available for the period scheduled for an evaluation. Final approval of the composition of the evaluation committee rests with the CA. In addition, if deemed necessary, CA may engage external assessors for the purposes of evaluation of project proposals.

- (8) In line with Article 78(8)(b) of the Framework Agreements, the Contracting Authority shall submit the preliminary list of operations to be selected (i.e. before the final decision on grant award) to the Joint Monitoring Committee for an advisory opinion. Any member of the Joint Monitoring Committee who has a conflict of interest with an operation included in the list shall recuse him or herself from deliberations on that operation; this provision shall be specifically included in the Declarations of Impartiality and Confidentiality to be signed by each Joint Monitoring Committee member.
- (9) The Contracting Authority shall finalise the list of operations to be selected taking into consideration advisory opinion of the Joint Monitoring Committee and issue decisions on grant award. It shall subsequently conclude grant contracts with the lead beneficiaries of the operations selected.
- (10) As allowed for by Article 70(3) of the Framework Agreements, operations may exceptionally be selected outside calls for proposals, in which case they shall be clearly identified in the Programme itself; relevant modalities are outlined in section 5 of the Programme Document. Once such an operation has been identified by the Operating Structures and approved by the Joint Monitoring Committee the Programme would have to be amended appropriately, as per Article 16. Related contract would then be concluded between the Contracting Authority and the contract partner.
- (11) Where ex ante controls of steps in calls for proposals and grant award are to be performed by the European Union Delegation to Montenegro, in line with Article 50(1)(a) of the Montenegrin Framework Agreement and as per provisions contained in the Financing Agreement or Agreements funding a given call for proposals, the Contracting Authority shall be the sole point for dispatch of official documentation to and receipt of official comments from the Delegation. It shall keep the relevant bodies of the Management Structure and both Operating Structures informed as appropriate; in turn, they shall provide prompt support in the case that their input is required to address Delegation comments.

Article 18 Technical assistance

- (1) The technical assistance provided for in the Programme is not subject to this Arrangement since it shall be implemented under direct management. A dedicated Partnership Agreement shall be completed between the parties for the management of the Technical Assistance under IPA CBC Programme Montenegro-Kosovo.

Article 19 Procurement

- (1) Procurement of services, supplies or works under the Programme when under indirect management by any other constituent body of the Management Structure or Operating Structures, including the Contracting Authority may be possible under strategic projects.
- (2) Services, supplies and works under grant contracts concluded between the Contracting Authority and the lead beneficiaries of operations selected shall be procured in line with the provisions contained within those contracts signed between CA and lead beneficiaries.

Article 20 Implementation of operations, exemption of taxes, applicable law

- (1) Operations selected shall be implemented by beneficiaries in line with the related grant contracts; the lead beneficiary for each operation shall bear full responsibility vis-a-vis the Contracting Authority for its proper management, including financial management. In order to clarify the tasks flowing from contractual obligations, the Contracting Authority shall develop and issue step by step instructions for beneficiaries under each call for proposals, such instructions to be prepared, in principle, at the same time as documentation related to calls for proposals, and to undergo the same approval circuit as indicated in Article 17. Input for these instructions shall be supplied by the Joint Technical Secretariat and both Montenegro and Kosovo CBC Bodies.
- (2) Expenditure incurred under grant contracts awarded for selected operations shall be exempt from all taxes, customs duties and other fiscal charges indicated in Article 28 of the Framework Agreements; this shall apply to operations' budgets in their entirety, including any co-financing secured or provided by beneficiaries. Legal provision has already been made in both Montenegro and Kosovo for exempting expenditure incurred under IPA II. Detailed step by step procedures setting out how beneficiaries are to secure exemptions, including when a beneficiary from one country needs to obtain exemptions in the other, shall be drafted by the Contracting Authority for Montenegro and by Ministry of Local Government Administration (MLGA) for Kosovo; they shall be incorporated in or attached to the instructions for beneficiaries indicated in the previous paragraph.
- (3) In line with the procedures and standard documents laid down and published by the Commission for the implementation of external actions,⁷ grant contracts financing operations shall be governed by the law of Montenegro. The competent court in Montenegro in the first instance shall be in charge of any legal disputes between the Contracting Authority and lead beneficiaries from any from two participating countries.

⁷ See Article 13.1 of Annex e3h2 (grant contract General Conditions) of the Practical Guide valid at 15 July 2015.

Article 21 Monitoring of operations

- (1) Monitoring of operations shall be performed by the Joint Technical Secretariat, based on a result oriented monitoring (ROM) method and reporting against criteria of relevance, efficiency, effectiveness, impact and sustainability. Result-oriented monitoring of operations shall be performed by the Joint Technical Secretariat, and shall include 1) analysis of progress reports to be submitted by each lead beneficiary (in addition to the reports they have to submit to the Contracting Authority together with requests for payment),⁸ and 2) monitoring visits to lead beneficiaries, to other beneficiaries, and to locations where an operation's activities are being performed - at a minimum, operations shall be visited once per year of implementation. Precise modalities shall be laid down in the Joint Technical Secretariat Manual, which shall detail the regularity with which monitoring activities are performed; the procedures for deciding which operations should be visited in which order and how often (including risk analysis if deemed necessary); whether a single operation shall be monitored by one member of staff, to cover all beneficiaries and activities irrespective of where they are located or implemented, or by two, each one to cover all beneficiaries and activities in a single country⁹; how and when to report to bodies in one or both of the Operating Structures; possible follow-up activities to be proposed or undertaken in the light of monitoring findings; and any templates to be used.
- (2) In certain instances (for example, when an operation is considered important or risky), one or both CBC Bodies may decide to visit operations for monitoring purposes. As a general rule, visits to Montenegrin and Kosovo beneficiaries shall be conducted by, respectively, the Montenegrin CBC Body and the Kosovo CBC Body; in either case, staff of the CBC Body conducting the visit may be accompanied by personnel from the other. If existing procedures do not cater for such monitoring activities on the part of one or both of the CBC Bodies, staff shall follow the Joint Technical Secretariat Manual *mutatis mutandis*.

Article 22 Management verifications of operations and verification of expenditure

- (1) As per Clause 4(3)(b)(x) of Annex A to the Framework Agreements, management verifications ensuring that expenditure incurred by beneficiaries under their grant contracts is legal and regular shall be ensured for the Programme by the Contracting Authority in Montenegro and Control Body in Kosovo.
- (2) In line with the procedures and standard documents laid down and published by the Commission for the implementation of external actions, expenditure verifications may be performed in relation to grant contracts directly by the Contracting Authority (supported by the Kosovo Control body) or by an external body authorised by the same; if the latter is an external auditor, it shall be approved or chosen by the Contracting Authority. In the case of the Programme, a first set of management verifications of operations shall be performed by such external

⁸ The grant contracts concluded with lead beneficiaries shall include a specific provision concerning the obligation to submit such monitoring reports.

⁹ If single operations are to be monitored by two members of staff, the Joint Technical Secretariat shall describe how they shall coordinate to ensure monitoring of operations as a whole, rather than as two separate sets of beneficiaries and activities

auditors, with related costs being covered under operations' budgets. A second set of verifications shall be ensured by the Operating Structure of Montenegro.

- (3) Expenditure verifications shall be conducted by external auditors in relation to each final financial report prepared by lead beneficiaries, such reports to be submitted by them to the Contracting Authority (with a copy to Kosovo Control Body) together with requests for payment. These verifications shall cover expenditure incurred under the administrative, financial, technical and physical aspects of each operation over the whole Programme area, and shall be arranged and performed in line with the conditions stipulated in each grant contract, as per the procedures and standard documents laid down and published by the Commission for the implementation of external actions; inter alia, they shall ensure that legislation applicable to the beneficiary in question (including state legislation) has been respected, together with the provisions of the grant contract, and shall also involve on-the-spot-checks. The Contracting Authority shall, for each grant contract, either approve or select external auditors to perform such expenditure verifications.
- (4) Management verifications performed by the Montenegrin Operating Structure and Kosovo Control Body shall cover the administrative, financial, technical and physical aspects of operations, and shall relate to compliance with applicable legislation (including state legislation), the Programme, grant contracts and any other relevant conditions; the delivery of goods and services, and the eligibility of expenditure incurred and declared to the Contracting Authority. They shall involve full examination of supporting documentation related to the commitments entered into or payments made or due on the part of the Contracting Authority vis-a-vis lead beneficiaries. Such documentation shall be submitted to the Contracting Authority by lead beneficiaries together with requests for payment, including interim and final narrative reports, interim and final financial reports, progress reports and expenditure verifications reports; it shall be supplemented by statements of non-objection on interim and final narrative reports provided by the Joint Technical Secretariat. Verifications shall also involve scheduled or ad-hoc on-the-spot checks conducted by Operating Structure and Kosovo Control Body. Responsibility for examination of documentation and conducting such on-site visits related to expenditure incurred by Montenegrin beneficiaries shall rest with the Contracting Authority and for the Kosovo beneficiaries with the Ministry of Local Government Administration (MLGA). For each management verification it performs, the Kosovo Control Body shall issue confirmation to the Contracting Authority detailing expenditure found to be eligible and outlining reasons for any expenditure found to be ineligible.
- (5) In the context of verifications of operations, the Control Body placed in the Ministry of Local Government Administration (MLGA) shall support Contracting Authority (CA) Montenegro in performing verification tasks, as specified in the Clause 4(3)(b)(x) of Annex A of Framework Agreement, for the beneficiaries[1] registered in Kosovo. The Control Body shall also ensure the appropriate audit trail. Verification process on both side of the border should be done according to the procedures established by the CA MNE, in cooperation with the Control Body. Verification process, i.e. detailed control activities in relation to cross-border cooperation programme Montenegro-Kosovo will be defined in the Guidelines for Control Activities. Modalities laid down in the MoP shall apply in their entirety and simultaneously. Contracting Authority will perform, on a regular basis, management verification checks of the Kosovo Control Body, i.e. performing tasks of verification of operations.

- (6) Modalities governing the organisation and performance of management verifications and applicable to Operating Structures shall be laid down in the programme level control procedures. Inter alia, they shall cover arrangements for approving or choosing external auditors, the flow of documents between the institutions concerned, approval circuits, timelines for the performance of control activities, reporting duties, and templates; if deemed necessary at programme level, the procedures shall also detail a mechanism for deciding on which operations are to be subject of on-the-spot checks and when, together with the frequency and scope of such visits.

Article 23 Information, publicity and visibility

- (1) In line with Articles 24 and 76(3)(k) of the Framework Agreements, the Montenegrin CBC Body shall develop a Communication and Visibility Plan (or equivalent document) for the whole lifetime of the Programme and covering the whole Programme area. The Kosovo CBC Body and the Joint Technical Secretariat shall provide close support. Once agreed by both CBC Bodies and the Contracting Authority, it shall be submitted by the Head of the Montenegrin Operating Structure to the Joint Monitoring Committee for consideration, comments and approval; this shall be followed by endorsement from the side of the Commission, as required by Article 24(1) of the Framework Agreements.
- (2) The Communication and Visibility Plan shall respect the principle of transparency indicated in Article 23(1) of the Framework Agreements, and shall follow any provisions laid down in Financing Agreements. It shall outline activities ensuring 1) the proper dissemination of information (e.g. to potential applicants through a Programme website and events), 2) Programme publicity (e.g. concerning Programme achievements), and 3) visibility (e.g. of European Union funding); target groups, budgets and responsibilities shall be defined for each activity. Indicators and arrangements for monitoring shall be included at the appropriate levels (for example, per activity or target group). Implementation of the Plan shall mostly be ensured by the Joint Technical Secretariat, with activities being covered under the Programme's technical assistance budget. Monitoring of and reporting on the Plan shall be performed annually in the context of monitoring and reporting at programme level, as per Articles 25 and 26. In the case that such monitoring reveals weaknesses in design or implementation, proposals for revision of the Communication and Visibility Plan shall be put forward; responsibilities for developing and approving such revisions shall follow the same circuits as for the original version of the Plan.
- (3) Responsibility for publishing information on recipients of IPA II assistance, as per Article 23(2) of the Montenegrin Framework Agreement, shall rest with the Contracting Authority.

Article 24 Remedial measures in case of implementation difficulties

- (1) Implementation difficulties at programme level may be identified via system level management verifications (for requesting and monitoring entrustments), risk management, monitoring and evaluation at programme level, internal audit,

reporting, external audit, and external verifications;¹⁰ in addition, findings from monitoring and control activities performed at the level of operations may indicate implementation difficulties at programme level.¹¹ In each case, relevant procedures shall foresee that suitable remedial measures are defined and agreed at an appropriate level of authority, assigned to the bodies and/or staff responsible, implemented by the deadlines set, and monitored. In certain instances, pre-defined remedial actions shall be triggered automatically when particular circumstances arise (for example, arranging for bridging financing when Programme funds are not received from the Commission in time to honour outstanding liabilities).¹²

- (2) At the level of operations, implementation difficulties may be identified by the beneficiaries concerned, by the Joint Technical Secretariat in the context of monitoring, as per Article 21, and by the Contracting Authority or Control Body when performing management verifications, as per Article 22; in the latter two cases, lead beneficiaries shall be notified of implementation difficulties by the Contracting Authority. In all instances, the responsibility for ensuring that remedial measures are defined, assigned and implemented shall rest with lead beneficiaries.

SECTION V PROGRAMME MONITORING AND EVALUATION

Article 25 Monitoring at programme level

- (1) Progress at programme level shall be formally monitored twice a year by the Joint Monitoring Committee. The Committee shall consider documentation prepared and/or submitted by the Montenegrin Head of Operating Structures, and shall adopt decisions on any remedial actions to be taken (including by whom such actions are to be taken, and by when) in light of weaknesses in Programme design and/or implementation identified during the monitoring process. The programme level documentation to be considered by the Joint Monitoring Committee shall include Annual Implementation Reports, the Final Implementation Report and evaluation reports. Implementation of decisions taken by the Joint Monitoring Committee shall be monitored by the Montenegrin and Kosovo HOSs and CBC Bodies in their respective countries.
- (2) Annual Implementation Reports and the Final Implementation Report for the Programme shall be drafted in line with the provisions contained in the Framework Agreements (see its Article 80) and Financing Agreements, and shall include, inter alia, information on progress towards meeting Programme objectives and indicators, implementation of previous Joint Monitoring Committee decisions, performance in relation to the Communication and Visibility Plan, contracting and disbursement rates, significant challenges experienced (including a synthesis of any implementation difficulties identified via the processes listed in Article 241)), and remedial actions proposed to address such challenges or otherwise improve programme design and implementation (possibly to include amending the Programme).

¹⁰ See Articles 11, 12, 23, 24, 27, 29, 31, and 32.

¹¹ See Articles 14 on irregularities, 19 on monitoring of operations, and 20 on management verifications of operations.

¹² See Article 25(3).

- (3) Responsibility for the preparation of Annual Implementation Reports and the Final Implementation Report shall rest with the Montenegrin CBC Body, though with strong support from the Kosovo CBC Body, the Joint Technical Secretariat (to supply technical information, for instance, on progress towards Programme objectives and targets), and the Contracting Authority (to provide financial information). After reports have been agreed by both HOSs and the Contracting Authority, they shall be submitted by the Head of the Montenegrin Operating Structure to the Joint Monitoring Committee for examination; they shall subsequently be dispatched by the Head of the Montenegro Operating Structure to Montenegrin National IPA Coordinator and National Authorising Officer; the former shall in turn send the reports on to the Kosovo National IPA Coordinator, the Audit Authority, and the Commission.
- (4) For meetings of the Joint Monitoring Committee which are not scheduled to consider Annual Implementation Reports or the Final Implementation Report (since they are to be drafted on a yearly basis, while the Joint Monitoring Committee is to meet twice annually), appropriately abbreviated reports shall be drawn up, to contain similar but less detailed information than the Annual Implementation Reports and the Final Implementation Report. Responsibilities for their preparation shall be the same as those outlined in the previous paragraph.
- (5) Any contributions (over and above the reports indicated in this Article) requested for the Montenegrin IPA Monitoring Committee or any IPA level reports shall be provided by the Montenegrin CBC Body.
- (6) The Programme shall be monitored continuously by the Joint Technical Secretariat through their everyday work. To this end, data supplied on the progress of individual operations by lead beneficiaries in their monitoring, interim and final reports shall be aggregated; Information to be supplied by lead beneficiaries shall be determined with reference to Programme objectives and targets and the key issues to be followed in such monitoring; relevant obligations shall be included in grant contracts. Specific tasks to be performed by the Joint Technical Secretariat shall be detailed in the Joint Technical Secretariat Manual.

Article 26 Evaluation at programme level

- (1) Subject to confirmation by the Commission on the precise obligations with regard to evaluation, a single interim evaluation of the Programme shall be commissioned, to be performed once there are sufficient results from the first call for proposals to allow for meaningful lessons to be drawn, but in time for such lessons to feed into the design and implementation of later calls for proposals. In line with Article 57(2) of the Framework Agreements, an evaluation plan shall be drafted by the Montenegrin Operating structure and agreed with the Kosovo Operating Structure and the Contracting Authority; once agreed, it shall be submitted by the Head of the Montenegrin Operating Structure to the Joint Monitoring Committee for consideration, comments and approval.

- (2) The interim evaluation shall be conducted by a natural or legal person who is independent of all bodies indicated in Section II and is free from any other conflict of interest (such as prior involvement in programming or implementation of the Programme); the general principles governing the evaluation of IPA II assistance, as per Article 55 of the Framework Agreements, shall be respected, with special attention being paid to Article 55(9) of the same Agreements. Terms of reference, together with an estimated budget, shall be drafted; responsibilities and approval circuits shall be the same as for the evaluation plan indicated in the previous paragraph. In principle, costs related to the evaluation shall be covered under the technical assistance budget for the Programme.
- (3) The work of the evaluator hired shall be managed by the Montenegrin CBC Body, though a working group (or equivalent) may be established to involve the Kosovo CBC Body, the Contracting Authority and the Joint Technical Secretariat in the process. The draft report shall be circulated by the Montenegrin CBC Body to the institutions concerned for comments; once these have been incorporated issued and debriefed to all bodies comprising both Operating Structures and the Joint Technical Secretariat., The final version of the report shall be examined by the Joint Monitoring Committee, which shall decide on any follow-up actions which would require its authorisation (for instance, possible amendment to the Programme) and shared with EC for comments. Relevant evaluation reports produced by the Commission, in line with Article 56 of the Framework Agreements, shall also be presented to the Joint Monitoring Committee.

SECTION VI FINANCIAL MANAGEMENT AND CONTROL

Article 27 General provisions for financial management

- (1) All duties related to financial management shall be performed in line with Articles 31 to 46 of the Montenegrin Framework Agreement, as well as the provisions of the Financing Agreements concluded for the Programme. Related tasks, apart from those laid down in Article 28 of this Arrangement, shall be ensured in their entirety by the National Fund and the Contracting Authority; as a result, no Programme funds shall be transferred from any of the Montenegrin bodies indicated in Section II to the Kosovo institutions mentioned in the same Section, or, with the exception of Article 28 vice versa. Responsibilities of the National Fund and/or the Contracting Authority shall include, inter alia, ensuring an audit trail and providing for accounting systems that meet the requirements of the Montenegrin Framework Agreement. In line with Articles 18(4) and 33 of the Montenegrin Framework Agreement, as well as the relevant provisions of the Financing Agreements, the National Fund shall draw up and dispatch forecasts of likely payment requests and payment requests themselves, including a statement of expenditure for interim payments.
- (2) Any co-financing of the Programme additional to funds from European Union sources shall be provided at the level of individual operations selected, being ensured or supplied by beneficiaries. No such co-financing, therefore, shall be

reserved in or delivered from the Montenegrin or Kosovo state budgets by any of the bodies indicated in Section II.

- (3) In line with Article 33(8) of the Montenegrin Framework Agreement, in the case of delays in requesting funds or receiving payment from the Commission, the National Authorising Officer shall ensure, from the Montenegrin state budget in order to honour any outstanding or upcoming liabilities.
- (4) Payments in euro shall be made by the Contracting Authority to lead beneficiaries of selected operations on the basis of fulfilment of the relevant conditions in their grant contracts. The accounts opened by lead beneficiaries for the purposes implementation of a given contract shall also be in euro.
- (5) In the case that funds related to the Programme are to be recovered to the Commission on the basis of Articles 41 or 43 of the Montenegrin Framework Agreement, the necessary and appropriate steps shall be ensured by the National Authorising Officer in accordance with Article 41(2) and within the tasks defined in Article 42 of Montenegrin Framework Agreement. If the amounts in question can be, but have not yet been recovered from lead beneficiaries, they shall be borne temporarily by the Montenegrin state budget until such time as they are received from lead beneficiaries in accordance with the deadline prescribed by the NAO. Where funds recovered to the Commission cannot be recovered from lead beneficiaries, the shortfall shall be borne either by the Montenegrin state budget or the Kosovo state budget or both, taking into account the division of liabilities between the state budgets of both countries and shall be determined in line Article 28 of this arrangement.
- (6) At the level of individual operations, funds shall be recovered by the Contracting Authority from lead beneficiaries, and as per the relevant modalities set out in individual grant contracts Reasons for such recoveries shall include overpayment (for example, when final expenditure incurred under a grant is less than the advance received from the Contracting Authority); ineligible expenditure (identified, for instance, in the context of management verifications of operations); and confirmed irregularities, including fraud. In the case that the Contracting Authority experiences difficulties recovering funds from Kosovo lead beneficiaries, the bodies comprising the Kosovo Operating Structure and Kosovo Control Body shall provide it with all reasonable support and shall do its utmost to support the CA in the recovery process on its territory including through operational, legal, administrative and judicial proceedings.
- (7) A lead beneficiary shall recover funds from the other beneficiaries of an operation in line with the formal agreement or agreements concluded between or amongst themselves. Any such amounts due from other beneficiaries but already subject to recovery from the lead beneficiary by the Contracting Authority shall be borne temporarily by the lead beneficiary until such time as they are received from other beneficiaries. In the case that a lead beneficiary experiences difficulties recovering funds from another beneficiary, the bodies comprising the Operating Structures of the country of the other beneficiary and Kosovo Control Body shall provide the lead beneficiary with all reasonable support.
- (8) Detailed procedures supplementing the financial management provisions of the Montenegrin Framework Agreement, the Financing Agreements and this

Arrangement shall be developed at state level, but only for Montenegro; related duties incumbent on Kosovo are established by the Arrangement alone.

Article 28 Division of liabilities between state budgets

- (1) In cases where funds recovered to the Commission cannot in turn be recovered from lead beneficiaries, an appropriate division of the associated liabilities between the Montenegrin and Kosovo state budgets shall be determined and agreed. Such situations shall arise when lead beneficiaries cannot repay necessary amounts and when sums recovered to the Commission cannot be related to a particular operation, as in the case of certain financial corrections, as per Article 43 of the Montenegrin Framework Agreement.
- (2) Discussions on division of liabilities in the situations outlined in the previous paragraph shall be initiated and managed by the National Authorising Officer and shall be attended by all bodies comprising both Operating Structures and Kosovo Control Body. Where sums can be clearly associated with a particular operation, and thus with one or more of its beneficiaries, liabilities shall be divided in line with the responsibilities assigned in Article 22 (for management verifications of operations) to Operating Structure bodies and other relevant institutions. Thus, amounts linked to expenditure incurred by the Montenegrin beneficiaries and verified by the Contracting Authority shall be covered from the Montenegrin state budget; similarly, sums connected to Kosovo beneficiaries' expenditure checked by the Control Body shall be recovered from the Kosovo state budget. In cases where amounts cannot be related to a particular operation, discussions shall be concerned with determining a fair and equitable division of liabilities fully reflecting the assignation of responsibilities per country in this Arrangement. Final decisions on the division of liabilities shall in each case be agreed in writing by all posts and bodies party to discussions.
- (3) Where it is agreed that Kosovo shall cover all or a portion of the liabilities, a debit note (or equivalent document) shall be issued by the Montenegrin National Authorising Officer to the Kosovo Head of Operating Structure; the debit note shall indicate, inter alia, the amount to be paid, the account to which it is to be sent in EUR, the currency in which it is to be received.

Article 29 Provisions for control including internal control

- (1) The internal control framework¹³ for the Programme shall be laid down in the following legally binding documents: the Framework Agreements, the Financing Agreements, this Arrangement, state legislation or equivalent, inter-institutional agreements, and programme level or state level procedures. Cumulatively they shall ensure that the requirements of Annex B to the Framework Agreements are incorporated in the Programme's management and control system, and that tasks

¹³ The term "control" in this Agreement is to be understood as corresponding to internal control – i.e. checks performed by posts or bodies comprising the Management Structure or Operating Structures; this excludes, for example, audits performed by the Audit Authority

are clearly defined and assigned to posts and/or bodies. In cases where procedures applicable to bodies indicated in Section II have been introduced as part of the general public internal financial control agenda, such procedures, provided deemed sufficient and appropriate, should be followed instead of developing new ones specifically for IPA II or the Programme; examples might include procedures relating to planning and managing resources or managing risk.

- (2) An integral part of the internal control framework shall be the existence and operation of the internal control functions; this shall be ensured for each body comprising the Management Structure and Operating Structures, in line with Clause 4(3)(b)(xi) of Annex A to the Framework Agreements, and shall be performed according to state legislation. In the case that such bodies do not possess an internal control unit or staff, the function shall be secured externally, for instance, by concluding an agreement with the relevant Ministry of Finance that its internal control shall secure the relevant roles and responsibilities. All internal control reports relevant to the Programme shall be copied to the National Authorising Officer and the Head of the Montenegrin Operating Structure.
- (3) The proper set up and functioning of the Programme's internal control framework shall be established via system level management verifications performed in the context of requesting and monitoring entrustments, as per Articles 11 and 12. Eligibility of expenditure incurred at the level of grant contracts shall be subject to management verifications of operations, as per Article 22, while any irregularities suspected or confirmed shall be managed in line with Article 15. Detailed provisions for such management verifications and irregularity management shall be laid down in programme level and state level control procedures as appropriate; cumulatively, these shall set out the arrangements for guaranteeing the sound financial management of the funds allocated to the Programme, in line with Article 69(f) of the Framework Agreements.

SECTION VII COMMUNICATION, REPORTING AND INFORMATION MANAGEMENT

Article 30 Communication, including meetings

- (1) Communication within and between the bodies comprising the Management Structure and Operating Structures, and Kosovo Control Body as well as Joint Technical Secretariat,¹⁴ shall be conducted primarily by e-mail in order to ensure swift response, whilst preserving a record of such communication. Where documents need official signature, they shall be scanned and sent by e-mail; receipt of such e-mails shall be accepted as official receipt of the documents they contain. The same principles shall govern communication between Operating Structure bodies and the Joint Technical Secretariat, and beneficiaries.
- (2) In addition to any meetings held between the bodies indicated in the previous paragraph on specific issues, general management meetings for the Programme

¹⁴ The term "communication" in this Article refers to information exchange between or among bodies comprising the Management Structure and the Operating Structures, the Joint Technical Secretariat and beneficiaries. It therefore excludes communication with target groups for the purposes of information, publicity and visibility as per Article 21

shall be convened by the Head of the Montenegrin CBC Body in close cooperation with Kosovo CBC Body. In principle, they shall be held whenever deemed necessary by any of the parties involved and attended by each of the bodies comprising the Management Structure and both Operating Structures and Kosovo Control Body, as well as by the Joint Technical Secretariat. Such meetings shall be held in Montenegro and in Kosovo on rotation basis and have agendas and be minuted, with follow-up actions being clearly defined, together with responsibilities and deadlines; implementation of actions agreed shall be monitored in the context of the following management meeting.

Article 31 Reporting

- (1) In line with Article 59(1) and (2) of the Montenegrin Framework Agreement, the Montenegrin National IPA Coordinator and the National Authorising Officer shall report officially to the Commission on the implementation of the Programme during the previous financial year. For the Montenegrin National IPA Coordinator, such reporting shall comprise forwarding the Annual Implementation Reports, as per Article 25,¹⁵ while the National Authorising Officer shall submit financial reports or statements, Management Declarations, and summaries of internal audit reports and controls performed which underpin such Management Declarations.¹⁶
- (2) Modalities similar to those described in the previous paragraph shall apply to the reporting duties of the Audit Authority; as per Article 59(3) of the Montenegrin Framework Agreement, it shall provide the Commission with an annual audit opinion and an annual audit activity report covering the previous financial year by 15 March of the following year. It shall in addition, supply an opinion on the final statement of expenditure issued for the Programme by the National Authorising Officer, as per Clause 5(3)(b)(iii) of Annex A to the Montenegrin Framework Agreement.
- (3) All reports shall be drafted in line with the provisions contained in Financing Agreements, including any templates. By default, they shall be copied to both National IPA Coordinators, the National Authorising Officer, the Audit Authority, and the heads of all the bodies comprising the Management Structure and both Operating Structures.
- (4) Formal reporting of the Joint Monitoring Committee to the Montenegrin IPA Committee shall solely comprise the Annual Implementation Reports and the Final Implementation Report, while reporting at lower levels shall be performed, as appropriate, in line with inter-institutional agreements, the Joint Technical Secretariat Manual, or grant contracts. No specific modalities additional to the provisions outlined in this Arrangement are foreseen for reporting by the Kosovo Operating Structure and Kosovo Control Body to the Montenegrin Operating Structure or the Management Structure except of what will be specified in the Partnership Agreement for the management of the Technical Assistance.

¹⁵ The National IPA Coordinator shall also be responsible for submitting the Final Implementation Report for the Programme to the Commission after approval by the JMC, as per Article 23.

¹⁶ Such controls shall comprise the system level management verifications outlined in Article 12.

Article 32 Management of information – filing, archiving, retention of documentation

(1) In line with Article 25, 26 and 49 of the Framework Agreements on data protection, confidentiality and the retention of documents respectively, each body comprising the Management Structure and the Operating Structures and Kosovo Control Body shall ensure:

- a) That an adequate physical filing and archiving system exists to hold and retain information related to the Programme, to guarantee security of information and appropriate access rights to confidential information;
- b) That documentation, whether electronic or in hard copy, is retained in accordance with Article 49 of the Framework Agreements, relevant provisions of Financing Agreements, and any requirements stemming from the procedures and standard documents laid down and published by the Commission for the implementation of external actions;¹⁷ Compliance with any freedom of information legislation at state level.

All bodies involved in implementation process including beneficiaries must ensure proper audit trail.

SECTION VIII AUDIT AND EXTERNAL VERIFICATIONS

Article 33 Audit

(1) In line with Article 77 of the Montenegrin Framework Agreement, external audit of the Programme¹⁸ shall be ensured by the Audit Authority, to be supported by a Group of Auditors as per Article 8. Audits shall be conducted in line with a rolling three year strategy, and shall examine the Programme from both the financial and system perspective. Audit opinions and audit activity reports shall be submitted to the Commission annually and copied to relevant bodies, as per Article 31. Tasks shall be performed in line with the provisions contained in the Montenegrin Framework Agreement, particularly its Annex A Financing Agreements, any further guidance issued by the Commission, the Rules of Procedure agreed for the Group of Auditors and modalities governing the work of the Audit Authority.

(2) Financial or system level audits may also be performed on the Programme by the Commission or the European Court of Auditors; they may also be commissioned by the National Authorising Officer.

Article 34 External verifications

¹⁷ See 2.3.5 of the Practical Guide valid at 30 April 2015.

¹⁸ The term “audit” in this Section corresponds to external audit of the Programme; neither the internal audit function, as per Article 27, nor expenditure verifications of operations performed by auditors, as per Article 20, are therefore covered here.

(1) Verifications additional to those outlined in Articles 11, 12 and 20 may be performed by bodies external to the Management Structure and Operational Structures and Kosovo Control Body, including the Commission and the European Anti-Fraud Office (OLAF), in line with Article 50(1) of the Framework Agreements. Again, these may be financial and related to particular operations, as with ex ante controls performed by the European Union Delegation in the Montenegro on steps in calls for proposals and grant award or investigation of irregularities by OLAF (see Articles 15 and 17); or they may relate to the programme level and look at the robustness of the management and control system.

Article 35 Cooperation and access to information, sites, premises and staff

(1) During the performance of the audits and external verifications, posts and bodies indicated in Section II shall, in line with Article 50 (3) of the Framework Agreement and any relevant provisions of Financing Agreements, ensure full cooperation with all duly authorized agents or representatives, including technical assistance, of the Audit Authority, the Group of Auditors, the Commission, the European Court of Auditors, the National Authorising Officer and the European Anti-Fraud Office (OLAF). Such agents or representatives shall have full access to information, documentation, sites, premises and staff.

Article 36 Commenting on and following up audits and external verifications

(1) All posts and bodies indicated in Section II shall ensure:

- a) That draft audit and verification reports received are circulated to all persons and institutions that they concern (unless such reports are deemed confidential as in the case of investigations of fraud) in order to allow for comments;
- b) That they provide comments on all draft audit and verification reports received or circulated to them;
- c) That follow-up actions in response to findings and recommendations in final audit and verification reports which fall under their responsibility are clearly defined, together with responsibilities and deadlines, and that the implementation of such follow-up actions is monitored. This shall apply in particular to audits produced by the Audit Authority and any audits or verifications concerning the Programme management and control system produced by the Commission.

SECTION IX FINAL PROVISIONS

Article 37 Consultation, settlement of differences, applicable law

(1) Any question relating to the execution or interpretation of this Arrangement shall be subject to consultation between the Parties leading, where necessary, to an amendment of this Arrangement.

(2) Differences arising out of the interpretation or execution of this Arrangement shall be settled amicably through consultation as provided for in the previous paragraph.

The Parties shall communicate their positions and any solution that they consider possible in writing. A Party shall reply to a request sent by the other Party for an amicable settlement within 30 days. Upon expiry of this period, or if an attempt to reach an amicable settlement has not led to an agreement within 60 days since the first request, either of the Parties may notify the other one that it considers the procedure of amicable settlement have failed.

- (3) This Arrangement shall be governed by the laws of Montenegro. Where no amicable settlement can be reached, the Parties shall submit themselves to the exclusive competence and Jurisdiction of the courts in Montenegro in the first instance.

Article 38 Notices

- (1) Any communication in connection with this Arrangement shall be made in writing and in the English language. Every communication shall be signed and be supplied as an original document or scanned original document.
- (2) Any communication in connection with this Arrangement shall be sent to the following addresses:

For Montenegro :

Ambassador Aleksandar Andrija PEJOVIĆ

Minister of European Affairs, NIPAC

Ministry of European Affairs of
Montenegro

Stanka Dragojevića 2, Montenegro,
Podgorica

Fax: +382 20 416 344

E-mail: aleksandar.pejovic@mfa.gov.me

For Kosovo :

Mr. Demush Shasha

Secretary General, NIPAC

Ministry of European Integration

New Government building, floor 9, office
No.905

Str. Mother Teresa No. 14,

10000 Pristina, Kosovo

Tel: +381 38 200 27 080

E-mail: demush.shasha@rks-gov.net

Article 39 Entry into force and duration

- (1) This Arrangement shall enter into force on the first day of the receipt of the last notification via diplomatic channels that the contracting parties have completed the internal legale procedures Unless terminated this Arrangement shall remain in force until the closure of the programme

Article 40 Amendment and termination

- (1) Any amendments agreed by the Parties shall be in writing and will form part of this Arrangement. Minor changes shall be formalised via notification letter (or equivalent document) from one Party to the other, and shall take effect on receipt of the notification letter by the second Party. Major changes shall be subject to revision of this Arrangement as per the procedures followed for its initial adoption, and shall come into effect in accordance with the procedure set out in Article 39 . Decision on what constitutes a minor and major change shall rest with the National Authorising Officer.
- (2) This Arrangement may be terminated by either Party by written notification, termination taking effect three months after the date of written notification. In such a case, the Parties agree to continue to perform their duties, as described in this Arrangement, related to all extant legally binding commitments between the Contracting Authority and lead beneficiaries until such time that all such commitments have been honoured in full. Ongoing calls for proposals and grant award procedures under the Programme shall either be suspended by the Contracting Authority pending a new Arrangement, or terminated by the same.
- (3) Unless terminated by the Parties as provided for in the previous paragraph, this Bilateral Arrangement shall terminate at the date of closure of the Cross-Border Programme Montenegro-Kosovo 2014-2020.
- (4) The Head of the Operating Structure of Montenegro shall inform the Head of the Operating Structure of Kosovo about the Programme's closure within two months from the notice received by the European Commission.

SECTION X

SIGNATURES

This Arrangement is drawn up in duplicate in the English language.

For the Montenegro

Ambassador Aleksandar Andrija Pejović,
s.r.

Minister of European Affairs and National
IPA

For the Republic of Kosovo

Ambasador Skender Durmishi, s.r.

Ambassador of the Republic of Kosovo

In Montenegro

Coordinator (NIPAC)

Ministry of Foreign Affairs

Ministry of European Affairs

Date 10. 02. 2017

Date 10. 02. 2017

Signature

Signature

**BILATERALNI SPORAZUM IZMEĐU CRNE GORE I KOSOVA KOJI SE ODNOSI NA
PROGRAM PREKOGRANIČNE SARADNJE IZMEĐU CRNE GORE I REPUBLIKE
KOSOVO**

U OKVIRU

IPE II 2014-2020 PROGRAM PREKOGRANIČNE SARADNJE CRNA GORA-KOSOVO

ODJELJAK I	OPŠTE ODREDBE.....	4
Član 1	Tumačenje.....	4
Član 2	Djelimično nevaženje i nenamjerne praznine.....	4
Član 3	Svrha i opseg.....	4
ODJELJAK II	IMPLEMENTACIONE STRUKTURE, ULOGE I ODGOVORNOSTI.....	5
Član 4	Implementacione strukture i nadležni organi Programa.....	5
Član 5	Nacionalni koordinatori za Ipu.....	5
Član 6	Nacionalni službenik za ovjeravanje i Upravljačka struktura.....	6
Član 7	Operativne strukture i Kontrolno tijelo.....	6
Član 8	Revizorsko tijelo i Grupa revizora.....	7
Član 9	Zajednički odbor za praćenje.....	7
Član 10	Zajednički tehnički sekretarijat.....	8
ODJELJAK III	OSIGURAVANJE SISTEMA UPRAVLJANJA I KONTROLE.....	9
Član 11	Zahtijevanje povjeravanja zadataka koji se odnose na izvršenje budžeta.....	9
Član 12	Praćenje sistema upravljanja i kontrole.....	10
Član 13	Sredstva – osoblje, prostorije, oprema i druga sredstva.....	10
Član 14	Upravljanje rizicima.....	11
Član 15	Nepравilnosti, uključujući moguće prevare.....	11
ODJELJAK IV	IZMJENA I SPROVOĐENJE PROGRAMA.....	12
Član 16	Izmjena programa.....	12
Član 17	Odabir operacija.....	5112
Član 18	Tehnička podrška.....	14
Član 19	Nabavke.....	14
Član 20	Sprovođenje operacija, izuzeće od poreza, mjerodavno pravo.....	2014
Član 21	Praćenje operacija.....	15
Član 22	Provjere upravljanja operacijama i provjera troškova.....	2115
Član 23	Informisanje, javnost i vidljivost.....	160
Član 24	Korektivne mjere u slučaju poteškoća prilikom sprovođenja.....	17
ODJELJAK V	PRAĆENJE I EVALUACIJA PROGRAMA.....	17
Član 25	Praćenje na nivou programa.....	17
Član 26	Evaluacija na nivou programa.....	18
ODJELJAK VI	FINANSIJSKO UPRAVLJANJE I KONTROLA.....	19
Član 27	Opšte odredbe o finansijskom upravljanju.....	19
Član 28	Podjela obaveza između državnih budžeta.....	20
Član 29	Odredbe o kontroli, uključujući internu reviziju.....	20
ODJELJAK VII	KOMUNIKACIJA, IZVJEŠTAVANJE I UPRAVLJANJE INFORMACIJAMA	21
Član 30	Komunikacija, uključujući sastanke.....	21
Član 31	Izvještavanje.....	21
Član 32	Upravljanje informacijama – zavođenje, arhiviranje, čuvanje dokumentacije	22
ODJELJAK VIII	REVIZIJA I EKSTERNE VERIFIKACIJE	22
Član 33	Revizija.....	22
Član 34	Eksterne verifikacije.....	312
Član 35	Saradnja i pristup informacijama, lokacijama, prostorijama i osoblju.....	323
Član 36	Komentarisane i praćenje revizija i eksternih verifikacija.....	323
ODJELJAK IX	ZAVRŠNE ODREDBE.....	23
Član 37	Konsultacije, rješavanje nesuglasica, važeći zakon.....	23
Član 38	Obavještenja.....	23
Član 39	Stupanje na snagu i trajanje.....	24

Član 40 Izmjene i dopune i raskidanje.....	24
ODJELJAK X POTPISI	24

Crna Gora i Kosovo, u daljem tekstu zajedno označene kao Ugovorne strane,

Imajući u vidu:

Sprovedbenu regulativu Komisije (EU) br. 447/2014 od 2. maja 2014. godine o posebnim pravilima za sprovođenje Regulative Evropskog parlamenta i Savjeta (EU) br. 231/2014 o uspostavljanju Instrumenta pretpristupne pomoći (Ipa II), a naročito član 52(5) ove Regulative,

–dva zasebna Okvirna sporazuma, na jednoj strani zaključen između Crne Gore i Evropske komisije (u daljem tekstu: Komisija) ratifikovan 26. februara 2015. godine, a na drugoj između Kosova i Komisije koji je stupio na snagu 16. aprila 2015,

S OBZIROM NA TO DA:

- (1) Opšta pravila i procedure za sprovođenje instrumenata Evropske unije za finansiranje eksterne akcije utvrđeni su Regulativom (EU) br. 236/2014 od 11. marta 2014. godine.
- (2) Instrument pretpristupne pomoći II (Ipa II) je uspostavljen Regulativom (EU) br. 231/2014, 11. marta 2014. godine.
- (3) Dodatna pravila koja uređuju sprovođenje Ipe II predviđena su Sprovedbenom regulativom Komisije (EU) br. 447/2014 od 2. maja 2014.
- (4) Okvirni sporazum između Crne Gore i Evropske komisije o pravilima za sprovođenje finansijske podrške Unije Crnoj Gori u okviru Instrumenta pretpristupne pomoći (Ipa II) (u daljem tekstu: crnogorski Okvirni sporazum) je zaključen 26. februara 2015, a stupio na snagu 4. juna 2015.
- (5) Okvirni sporazum između Kosova i Evropske komisije o pravilima za sprovođenje finansijske podrške Unije Kosovu u okviru Instrumenta pretpristupne pomoći (Ipa II) (u daljem tekstu: kosovski Okvirni sporazum) je ratifikovan od strane predsjednika Kosova i stupio je na snagu 16. aprila 2015.

- (6) Dokument (u daljem tekstu: Programski dokument) kojim je utvrđen program prekogranične saradnje između Crne Gore i Kosova u okviru Ipe II za 2014-2020. (u daljem tekstu: Program) je usvojen od strane Komisije 11. decembra 2014. putem Sprovedbene odluke Komisije C(2014) 9307.
- (7) Komisija opredjeljuje sredstva za Program, na godišnjem nivou putem Sprovedbenih odluka Komisije, izuzev za prioritet tehničke pomoći, pri čemu je doprinos iz budžetske 2014. godine već opredijeljen putem Sprovedbene odluke Komisije C(2014) 9307 i isto će biti urađeno za naredne godine.
- (8) Jedinostveni trilateralni Finansijski sporazum se zaključuje Crne Gore i Kosova na jednoj strani i Komisije na drugoj za svaku godišnju preuzetu obavezu Komisije u Programu, izuzev za prioritet tehničke pomoći, što će značiti sedam Finansijskih sporazuma tokom trajanja Programa. Sporazumom se precizira jedinstveno Ugovorno tijelo za Program koje će biti smješteno u Crnoj Gori.
- (9) Standardni metod sprovođenja za Program, izuzev za prioritet tehničke pomoći, je indirektno upravljanje prema članu 7 Okvirnih sporazuma (u daljem tekstu: Okvirni sporazumi), koje će biti naznačeno za svaku godišnju alokaciju u odgovarajućoj Sprovedbenoj odluci Komisije, i potvrđeno za svaku godišnju alokaciju zaključivanjem odgovarajućeg Finansijskog sporazuma, putem kojeg Komisija povjerava Crnoj Gori zadatke izvršenja budžeta.
- (10) Članom 69 Okvirnih sporazuma utvrđuje se pravni uslov za zaključivanje Bilateralnog sporazuma između Crne Gore na jednoj strani i Kosova na drugoj kojim su uređeni odnosi i odgovornosti u pogledu Programa u slučaju indirektnog upravljanja. Istim članom određen je minimum informacija koje takav Sporazum treba da sadrži.
- (11) Nadležnosti Ministarstva evropskih poslova i Direktorata za finansiranje i ugovaranje sredstava EU pomoći unutar Ministarstva finansija Crne Gore utvrđene su Uredbom o organizaciji indirektnog upravljanja sprovođenja finansijske pomoći Evropske unije u okviru Instrumenta pretpristupne pomoći (Ipa II) koja je na snazi.
- (12) Nadležnosti Ministarstva evropskih integracija Kosova i Ministarstva za administraciju lokalne samouprave Kosova koje se odnose na upravljanje prekograničnom saradnjom, uključujući Program, utvrđene su Uredbom Vlade br. 02/2011 u oblastima administrativne odgovornosti kancelarije premijera i Ministarstva, Dodatak 16 Ministarstvo za evropske integracije i Dodatak 12 Ministarstvo administracije lokalne samouprave 22. marta 2011.

ZAKLJUČILE SU SLJEDEĆI SPORAZUM:

ODJELJAK I OPŠTE ODREDBE

Član 1 Tumačenje

- (13) Pod uslovom da ne postoji izričito suprotna odredba, termini korišćeni u ovom Sporazumu imaju isto značenje koje im je dato u Okvirnim sporazumima, naročito u vezi s definicijama datim u članovima 1, 3 i 64 Okvirnih sporazuma.
- (14) Pod uslovom da ne postoji izričito suprotna odredba, upućivanje na ovaj Sporazum, zakonodavstvo i ostalu dokumentaciju predstavlja upućivanje na ovaj Sporazum, zakonodavstvo i drugu dokumentaciju sa svim njihovim periodičnim izmjenama, dopunama ili zamjenama.
- (15) Naslovi u ovom Sporazumu nemaju nikakvo pravno značenje i nemaju uticaj na njegovo tumačenje.

Član 2 Djelimično nevaženje i nenamjerne praznine

Ukoliko odredba ovog sporazuma postane nevažeća ili ukoliko ovaj Sporazum sadrži nenamjerne praznine, to ne utiče na važenje drugih odredbi Sporazuma. Ugovorne strane zamjenjuju bilo koju nevažeću odredbu važećom odredbom ili tumačenjem koje je najbliže svrsi i namjeri nevažeće odredbe. Ugovorne strane popunjavaju bilo koju nenamjernu prazninu odredbom ili tumačenjem koje na najbolji način odgovara svrsi i namjeri ovog Sporazuma u skladu s Okvirnim sporazumima, Programskim dokumentom i odgovarajućim Finansijskim sporazumima. U slučaju nesaglasnosti ili sukoba između, s jedne strane, odredbi Sporazuma i, s druge strane, odredbi Okvirnog sporazuma, Okvirni sporazum će imati prednost.

Član 3 Svrha i opseg

- (1) Ovaj Sporazum uređuje odnose između Crne Gore i Kosova, utvrđuje njihove uloge i odgovornosti u pogledu upravljanja i sprovođenja Programa u slučaju indirektnog upravljanja, u skladu s članovima 73(1) i 7(b) Okvirnih sporazuma. On se ne primjenjuje na prioritet tehničke pomoći Programa, budući da se isti sprovodi pod

direktnim upravljanjem. Sporazum je izrađen u skladu s odredbama člana 69 gore pomenutih Okvirnih sporazuma, uključujući određeni minimum informacija koje Sporazum treba da sadrži.

- (2) Odredbe su ograničene na one koje objašnjavaju ili dopunjuju pravila utvrđena Okvirnim sporazumima, Programskim dokumentom i odgovarajućim Finansijskim sporazumima, pri čemu ne poništavaju niti zamjenjuju potonje. Modaliteti predviđeni ovim Sporazumom, gore pomenutim Okvirnim sporazumima, Programskim dokumentom i odgovarajućim Finansijskim sporazumima se stoga primjenjuju u cjelini i istovremeno.
- (3) Ovaj Sporazum se može dopuniti 1) detaljnim procedurama koje se primjenjuju na programskom nivou, koje razmatra i komentariše Zajednički odbor za praćenje i koje su obavezujuće za uključene državne organe kako u Crnoj Gori tako i na Kosovu; 2) ukoliko je prikladno i potrebno, podzakonskim aktima, međuinstitucionalnim sporazumima i detaljnim procedurama koje se primjenjuju na državnom nivou. Vrsta, adekvatnost i pravilno sprovođenje svih takvih akata, međuinstitucionalnih sporazuma i detaljnih procedura, bilo da se primjenjuju na programskom nivou ili imaju efekat na sprovođenje Programa na državnom nivou u Crnoj Gori, podliježu ocjeni i odobrenju Nacionalnog službenika za ovjeravanje u Crnoj Gori nakon konsultacija sa svim relevantnim tijelima Programa.

ODJELJAK II IMPLEMENTACIONE STRUKTURE, ULOGE I ODGOVORNOSTI

Član 4 Implementacione strukture i nadležni organi Programa

- (1) Implementacione strukture i nadležni organi za Program naznačeni su u članu 74 Okvirnih sporazuma, i stoga uključuju Nacionalne koordinateure za Ipu obje zemlje; Nacionalnog službenika za ovjeravanje i Upravljačku strukturu Programa u Crnoj Gori, gdje je smješteno i Ugovorno tijelo; Operativne strukture obje zemlje, pri čemu Operativna struktura Crne Gore uključuje Ugovorno tijelo za Program; Revizorsko tijelo koje će podržavati Revizorska grupa sastavljena od predstavnika obje zemlje; Zajednički odbor za praćenje kao i Zajednički tehnički sekretarijat. Na Kosovu, implementaciona struktura, pored gore pomenute Operativne strukture, uključuje i Kontrolno tijelo. S obzirom da će Ugovorno tijelo za Program biti smješteno u Crnoj Gori, Nacionalnog službenika za ovjeravanje, Upravljačku strukturu, Operativnu strukturu uključujući i Ugovorno tijelo i Revizorsko tijelo za Program u okviru Ipe II imenuje Vlada Crne Gore.
- (2) Vlada Crne Gore pobrinuće se da specifične funkcije budu imenovane za pozicije crnogorskog Nacionalnog koordinatora za Ipu, Nacionalnog službenika za

ovjeravanje i šefa crnogorske Operativne strukture naznačene u članovima 5, 6 i 7 ovog Sporazuma i da su određene institucije određene za sastavne organe Upravljačke strukture i crnogorske Operativne strukture naznačene u članovima 6 i 7, kao i za Revizorsko tijelo. U skladu s referencom navedenom u tački 11 Preambule ovog Sporazuma, Vlada Kosova, pobrinuće se da su određene funkcije imenovane za mjesto kosovskog Nacionalnog koordinatora za Ipu, i da su određene institucije imenovane za sastavne organe kosovske Upravljačke strukture i kosovskog Kontrolnog tijela navedenog u članu 7. Takva imenovanja i postavljenja imaće formu koju zahtijeva nacionalno zakonodavstvo, i mogu stoga biti uređena sopstvenim podzakonskim aktima, kao što su uredbe ili odluke koje usvajaju Vlada Crne Gore ili Vlada Kosova. Vlada Crne Gore ili Vlada Kosova dalje se obavezuju da će takva imenovanja i postavljenja biti ažurna te da će se blagovremeno međusobno obavještavati o svim izmjenama.

- (3) Međuinstitucionalni sporazumi mogu biti zaključeni između pozicija i/ili tijela naznačenih u prvom stavu ovog člana i u članu 7 kada važe odredbe člana 11(3) Okvirnih sporazuma Crne Gore i Kosova u slučajevima gdje linije odgovornosti i izvještavanja nijesu uspostavljene nacionalnim pravnim aktima. Konkretno, međuinstitucionalni sporazum zaključuje se između Nacionalnog službenika za ovjeravanje i šefa Operativne strukture Crne Gore, dok još dva sporazuma, kako je predviđeno klauzulom 4(3)(c) Aneksa A Okvirnih sporazuma, mogu biti zaključena između 1) tijela koja čine crnogorsku Operativnu strukturu i 2) onih koja čine kosovsku Operativnu strukturu, prema potrebi. Takvi sporazumi ne poništavaju niti zamjenjuju bilo koje odredbe sadržane u ovom Sporazumu; u slučaju nedosljednosti, Sporazum ima primat.
- (4) Kratki opisi uloga i odgovornosti za svaki položaj i tijelo naznačeno u prvom stavu ovog člana i u članu 7 dati su u ovom Odjeljku; detalji o zasebnim zadacima položaja i tijela obuhvaćeni su relevantnim članovima u narednim odjeljcima ovog Sporazuma. Date odredbe dopunjuju se prema potrebi putem procedura na programskom i/ili državnom nivou.
- (5) Uspostavljanje i funkcionisanje tijela pomenutih u ovom Odjeljku, kao i odnosi među njima podliježu provjeri upravljanja na nivou sistema u skladu sa članom 12. Detaljna pravila će biti opisani u procedurama na nivou programa.

Član 5 Nacionalni koordinatori za Ipu

- (1) Što se tiče Programa, crnogorski Nacionalni koordinator za Ipu imenuje se i obavlja dužnosti u skladu s članovima 10, 11 i 75 crnogorskog Okvirnog sporazuma, kao i klauzulom 1 njegovog Aneksa A. Isto važi i za kosovskog Nacionalnog koordinatora za Ipu, odnosno kosovski Okvirni sporazum.

Član 6 Nacionalni službenik za ovjeravanje i struktura upravljanja

- (1) Nacionalni službenik za ovjeravanje imenuje se i obavlja dužnosti vezane za Program u skladu s članovima 10 i 11 crnogorskog Okvirnog sporazuma, zajedno s klauzulom 2 njegovog Aneksa A. Nacionalni službenik za ovjeravanje je naime odgovoran za 1) finansijsko upravljanje Programom i 2) uspostavljanje i održavanje čvrstog Sistema upravljanja i kontrole Programa, u skladu s članovima 13 i 14 crnogorskog Okvirnog sporazuma i odgovarajućim Aneksom B.
- (2) U skladu s članom 10(2) crnogorskog Okvirnog sporazuma, Upravljačka struktura Programa obuhvata Nacionalni fond i kancelariju za podršku Nacionalnom službeniku za ovjeravanje; oboje se nalaze u Ministarstvu finansija Crne Gore i odgovaraju Nacionalnom službeniku za ovjeravanje. Oni se određuju i obavljaju odgovarajuće dužnosti vezane za Program u skladu s članovima 10 i 11 crnogorskog Okvirnog sporazuma kao i klauzulom 3 njegovog Aneksa A. Zadatke vezane za finansijsko upravljanje Programom izvršava Nacionalni fond, dok je za one koji se odnose na programski sistem upravljanja i kontrole odgovorna kancelarija za podršku Nacionalnom službeniku za ovjeravanje

Član 7 Operativne strukture i Kontrolno tijelo

- (1) Crnogorska Operativna struktura za Program uključuje tijelo za prekograničnu saradnju (u daljem tekstu: tijelo za CBC Crne Gore) i Ugovorno tijelo; prvo je smješteno Ministarstvu evropskih poslova Crne Gore, Direktoratu za regionalnu i teritorijalnu saradnju a drugo u Ministarstvu finansija Crne Gore, Direktoratu za finansiranje i ugovaranje sredstava EU pomoći. Ulogu šefa Operativne strukture vrši Generalni direktorat za koordinaciju programa pomoći EU u Ministarstvu evropskih poslova.
- (2) Kosovska Operativna struktura za Program uključuje šefa Operativne strukture, kao i tijelo za prekograničnu saradnju (u daljem tekstu: tijelo za CBC Kosova) dok će Kontrolno tijelo biti dio implementacione strukture. Ulogu šefa Operativne strukture vrši generalni sekretar Ministarstva administracije lokalne samouprave. Nadalje, kosovsko Kontrolno tijelo će biti sastavni dio sistema za upravljanje i kontrolu. Dužnosti kontrolnog tijela Kosova izvršava Ministarstvo administracije lokalne samouprave.
- (3) Kadrovi i institucije koji čine kako Operativne strukture tako i kosovsko Kontrolno tijelo određuju se i zajedno izvršavaju dužnosti vezane za Program u skladu s članovima 10, 11, 76 i klauzulom 4 Aneksa A Okvirnih sporazuma.
- (4) Crnogorska i kosovska tijela za CBC zajedno obavljaju sve zadatke vezane za programiranje, uključujući i sve izmjene i dopune Programskog dokumenta;

upravljanje tehničkom podrškom u okviru Programa¹⁹; sprovođenje na programskom nivou (u odnosu na ugovorni nivo), uključujući podršku šefu Operativne strukture Crne Gore u uspostavljanju i upravljanju Zajedničkim tehničkim sekretarijatom; praćenje, evaluaciju i izvještavanje na programskom nivou, uključujući i uspostavljanje i organizaciju Zajedničkog odbora za praćenje; dostupnost informacija o Programu, kao i njegova javnost i vidljivost. Oni takođe osiguravaju redovnu i nesmetanu komunikaciju između crnogorske i kosovske Operativne strukture.

- (5) Ugovorno tijelo je odgovorno za odabir operacija, potpisivanje ugovora s vodećim korisnicima²⁰, provjere upravljanja i izvršavanje uplata korisnicima; zadaci se obavljaju bez obzira na to da li se aktuelni vodeći korisnici nalaze u Crnoj Gori ili Kosovu. Za svrhe ovog Sporazuma „operacija” znači projekat, ugovor, akcija ili grupa projekata koje je odabralo Ugovorno tijelo određenog programa, kako je definisano članom 64 Okvirnog sporazuma. Ugovorno tijelo, između ostalog, obezbjeđuje i revizorski trag i računovodstvenu funkciju na nivou ugovora i isplata.
- (6) U kontekstu provjere operacija, Kontrolno tijelo smješteno u Ministarstvu administracije lokalne samouprave vrši kontrolu troškova koje naprave korisnici²¹ registrovani na Kosovu naročito u vezi sa zakonodavstvom ili bilo kojim dodatnim odredbama koje se primjenjuju na Kosovu. Kontrolno tijelo izdaje potvrdu Ugovornom tijelu u kojoj su dati detalji o prihvatljivosti troškova. Za ove zadatke Kontrolno tijelo odgovaraće Ugovornom tijelu u skladu s procedurama razrađenim u programskim dokumentima. Kontrolni organ takođe će obezbediti odgovarajući revizorski trag.

Član 8 Revizorsko tijelo i Revizorska grupa

- (1) Revizorsko tijelo svoje dužnosti u pogledu Programa obavlja u skladu s članovima 10, 11 i 77 crnogorskog Okvirnog sporazuma, zajedno s klauzulom 5 njegovog Aneksa A. Ono je funkcionalno i finansijski nezavisno od svih drugih tijela pomenutih u Odjeljku II izuzev Revizorske grupe.
- (2) Budući da Revizorsko tijelo nema ovlašćenja unutar Kosova, njemu pomaže Revizorska grupa u skladu s članom 77(3) Okvirnih sporazuma. Grupa uključuje po jednog predstavnika s odgovarajućim kvalifikacijama iz Crne Gore i Kosova, koje imenuje Revizorsko tijelo Crne Gore odnosno Revizorsko tijelo (Centralna jedinica za harmonizaciju za unutrašnje revizije u okviru Ministarstva finansija) Kosova. Grupom će predsjedavati Revizorsko tijelo Crne Gore. Svaka zemlja će, na svojoj teritoriji, pokriti troškove revizorskog procesa.

¹⁹ Modaliteti koji važe za takvu tehničku podršku nijesu precizirani u ovom Sporazumu, budući da se prioritet tehničke podrške Programa sprovodi pod direktnim upravljanjem.

²⁰ U smislu člana 71(2) Okvirnih sporazuma

²¹ U smislu člana 64(b) Okvirnih sporazuma

- (3) Poslovnik Revizorske grupe izrađuje Revizorsko tijelo koje se o istom usaglašava s Revizorskim tijelom (Centralna jedinica za harmonizaciju za unutrašnje revizije u okviru Ministarstva finansija) Kosova. Ona između ostalog utvrđuju dužnosti Revizorske grupe, podjelu odgovornosti između crnogorskog i kosovskog predstavnika i modalitete kojih oba predstavnika treba da se pridržavaju, uključujući i pristup informacijama koje posjeduje drugi predstavnik, učestalost sastanaka, proceduru za donošenje odluka, kao i minimum kvalifikacija koje treba da ispunjavaju njeni članovi.
- (4) Grupom predsjedava crnogorsko Revizorsko tijelo. Sva dokumentacija izdata crnogorskom Nacionalnom koordinatorskom tijelom za Ipu i/ili Nacionalnom službeniku za ovjeravanje u skladu s klauzulom 5(3) Aneksa A crnogorskog Okvirnog sporazuma automatski u kopiji prosljeđuje kosovskom Nacionalnom koordinatorskom tijelom za Ipu.

Član 9 Zajednički odbor za praćenje

- (1) U skladu s članom 78 Okvirnih sporazuma, za Program se osniva Zajednički odbor za praćenje najkasnije šest mjeseci nakon stupanja na snagu prvog Finansijskog sporazuma. Njime predsjedava šef kosovske Operativne strukture i sastaje se najmanje dva puta godišnje. Svaka zemlja ima jedan glas, pri čemu se odluke donose jednoglasno. U slučaju potrebe, svaka zemlja može da razvije sopstvene interne procedure prema kojima će njihovi predstavnici odlučivati u sopstvenom krugu o pitanjima koje razmatra Zajednički odbor za praćenje. Institucije koje imenuju predstavnike i njihove zamjenike definišu crnogorsko i kosovsko tijelo za prekograničnu saradnju za svaku zemlju, u skladu s odredbama člana 78 stav 3 Okvirnih sporazuma. Od predstavnika i njihovih zamjenika se zahtijeva da potpišu Izjave o nepristrasnosti i povjerljivosti.
- (2) Zaduženja Zajedničkog odbora za praćenje uključuju, ali nijesu ograničena na ona naznačena u članu 78 stav 8 Okvirnih sporazuma. U ulozi Sektorskog odbora za praćenje, prema članu 74 stav 2 i članu 78 stav 9 Okvirnih sporazuma, Zajednički odbor za praćenje izvještava crnogorski Odbor za praćenje Ipe, pri čemu primjerak izvještaja šalje kosovskom Nacionalnom koordinatorskom tijelom Ipe, što predstavlja osnov za diskusije u kontekstu kosovskog Odbora za praćenje Ipe.
- (3) Poslovnik Zajedničkog odbora za praćenje izrađuje crnogorski organ za prekograničnu saradnju i naknadno ga usaglašava sa kosovskim organom za prekograničnu saradnju, kao i sa tijelima koja čine Upravljačku strukturu, tijelima koja čine obje Operativne strukture i Komisijom. Poštujući odredbe Okvirnih sporazuma, Programskog dokumenta i ovog Aranžmana, Poslovnik između ostalog propisuje način dodjeljivanja zaduženja organima na nivou programa ili države, uključujući zaduženja povezana sa radom i organizacijom Zajedničkog odbora za praćenje, rokove za izvršenje zadataka, mjesto i vrijeme održavanja sastanaka

Zajedničkog odbora za praćenje, kao i modalitete koje treba poštovati kada Zajednički odbor za praćenje donosi odluke u pisanom postupku; ukoliko u vrijeme izrade ne mogu da se definišu precizni aranžmani, Poslovníkom se navode mehanizmi koji će se koristiti za dodjelu zaduženja, odlučivanje o rokovima, itd. Obrazac Izjave o nepristrasnosti i povjerljivosti, koju treba da popune svi članovi Zajedničkog odbora za praćenje template, prilaže se u aneksu; sadrži posebnu odredbu o članovima odbora koji se izuzimaju iz sprovođenja operacija u kojima imaju sukob interesa, u skladu s članom 17. U Poslovníku se navode odgovornosti Zajedničkog odbora za praćenje koje su predviđene članom 78 Okvirnog sporazuma i koji je stoga odgovoran za:

- a) utvrđivanje tematskih prioriteta, konkretnih ciljeva, ciljnih korisnika i konkretnog fokusa svakog poziva za dostavljanje prijedloga koji će odobriti Komisija;
- b) pregled i davanje savjetodavnog mišljenja o spisku operacija odabranih kroz pozive za dostavljanje prijedloga prije donošenja odluke o dodjeli bespovratnih sredstava. Ugovorno tijelo donosi konačnu odluku o dodjeli bespovratnih sredstava;
- c) razmatranje napretka kada je riječ o postizanju konkretnih ciljeva, očekivanim rezultatima i ciljevima po tematskom prioritetu kao što je navedeno u programu prekogranične saradnje, na osnovu informacija koje daju operativne strukture zemalja učesnica. Napredak se prati u odnosu na pokazatelje utvrđene u programu prekogranične saradnje;
- d) ispitivanje relevantnih nalaza i zaključaka, kao i prijedloga za korektivne prapratne aktivnosti koje proizilaze iz provjera rađenih na licu mjesta, kao i praćenja i procjena ukoliko su dostupne;
- e) odobravanje bilo kakvog prijedloga za revidiranje programa prekogranične saradnje. Kad god je neophodno, odbor može da daje prijedloge za izmjenu programa prekogranične saradnje kao što je naznačeno u članu 68 Okvirnog sporazuma, kako bi se osiguralo postizanje ciljeva programa prekogranične saradnje i poboljšala efikasnost, djelotvornost, uticaj i održivost pomoći koja se pruža u okviru Ipe II. Zajednički odbor za praćenje takođe može da daje preporuke za poboljšanje sprovođenja programa prekogranične saradnje;
- f) pregled i odobravanje planova vidljivosti i komunikacije za program prekogranične saradnje;
- g) pregled i odobravanje plana procjene iz člana 57 stav 2 Okvirnog sporazuma;
- h) pregled i odobravanje godišnjih i završnih izvještaja o sprovođenju iz člana 80 Okvirnog sporazuma;

Zajednički nadzorni odbor podnosi izvještaj Nadzornom odboru za Ipu zemlje gdje je smješteno Ugovorno tijelo.

Zajednički odbor za praćenje usvaja Poslovník na svom prvom sastanku.

- (1) U skladu s članom 79 Okvirnih sporazuma, za program će se uspostaviti Zajednički tehnički sekretarijat, sa glavnom kancelarijom u Podgorici, Crna Gora, dok će se kancelarija Antene nalaziti u Prištini, Kosovo. Njegov zadatak biće pružanje podrške Zajedničkom odboru za praćenje i Operativnim strukturama, naročito kada je riječ o obezbjeđivanju pravog prekograničnog pristupa u pogledu potencijalnih podnosilaca prijave, korisnika i operacija odabranih za finansiranje u sklopu Programa. Glavna zaduženja Zajedničkog tehničkog sekretarijata navedena su u članu 79 stav 6 Okvirnih sporazuma, i obuhvataju, između ostalog, pružanje podrške potencijalnim podnosiocima prijave i korisnicima, praćenje odabranih operacija, prikupljanje pouzdanih podataka na nivou operacija i njihovo agregiranje nivou programa, davanje relevantnih informacija Operativnim strukturama kad je prikladno i neophodno (na primjer, u pogledu Godišnjih i konačnih izvještaja o sprovođenju relevantnih za program), kao i osmišljavanje i sprovođenje informativnih aktivnosti i aktivnosti koje se odnose na vidljivost i publicitet programa. Osim toga, kroz pružanje podrške i praćenje sekundarnih nabavki Zajednički tehnički sekretarijat daje relevantne informacije Ugovornom tijelu kojima naglašava potrebu za potencijalnim korektivnim mjerama u pogledu same operacije u skladu sa svojim zaduženjima. Detaljan spisak zaduženja, kao i modaliteti koje treba pratiti kada se ta zaduženja izvršavaju biće propisani Priručnikom o procedurama koji će koristiti Zajednički tehnički sekretarijat (u daljem tekstu: Priručnik Zajedničkog tehničkog sekretarijata); ovo izrađuje organ za prekograničnu saradnju Crne Gore i usaglašava ga sa kosovskim organom za prekograničnu saradnju i Kontrolnim tijelom, kao i drugim institucijama koje čine Operativne strukture.
- (2) Troškovi rada Zajedničkog tehničkog sekretarijata obuhvaćeni su prioritetom tehničke podrške programa, koja treba da se sprovede u okviru direktnog upravljanja; prema potrebi, ugovori o uslugama zaključuju se između Ministarstva evropskih poslova Crne Gore i Delegacije Evropske unije u Crnoj Gori putem direktne dodjele ugovora. Kao takvim, Zajedničkim tehničkim sekretarijatom kao cjelinom upravlja i njegov rad nadgleda Operativna struktura Crne Gore. Partnerski sporazum biće zaključen između crnogorskog Ministarstva evropskih poslova i kosovskog Ministarstva administracije lokalne samouprave kojim će se precizirati koji su to zadaci iz domena praćenja i upravljanja, uključujući obezbjeđivanje adekvatnog kadra za Zajednički tehnički sekretarijat, koje treba da osiguraju crnogorska i kosovska tijela za prekograničnu saradnju. Ovim sporazumom će se propisati i budžeti vezani za zadatke upravljanja, modaliteti za prenos sredstava iz Ministarstva evropskih poslova Crne Gore u Ministarstvo administracije lokalne samouprave Kosova i obrnuto.
- (3) Na osnovu informacija dobijenih od Zajedničkog tehničkog sekretarijata i kosovskog organa za prekograničnu saradnju, i u skladu s članom 76 stav 3 tačka l crnogorskog Okvirnog sporazuma, organ za prekograničnu saradnju Crne Gore izrađuje plan rada za godinu N+1 za Zajednički tehnički sekretarijat. Plan rada se izrađuje u dogovoru s kosovskim organom za prekograničnu saradnju, kao i u

konsultacijama s drugim organima koji čine Operativne strukture, a onda se dostavlja Zajedničkom odboru za praćenje na pregled i odobravanje.

ODJELJAK III OSIGURAVANJE SISTEMA UPRAVLJANJA I KONTROLE

Član 11 Zahtijevanje povjeravanja zadataka koji se odnose na izvršenje budžeta

- (1) Komisija povjerava zadatke koji se odnose na izvršenje budžeta Crnoj Gori za svaku godišnju Sprovedbenu odluku Komisije kojom se opredjeljuju sredstva za program (u daljem tekstu: povjeravanje zadataka), pri čemu se to povjeravanje zadataka potvrđuje potpisivanjem relevantnog Sporazuma o finansiranju, čime se omogućava sprovođenje programa u okviru indirektnog upravljanja.
- (2) Nacionalni službenik za ovjeravanje Crne Gore gdje je smješteno Ugovorno tijelo odgovoran je za traženje povjeravanja zadataka od Komisije, i osigurava, prije slanja takvih zahtjeva, da Upravljačka i Operativna struktura programa ispunjavaju sve uslove propisane članom 13 stav 2 crnogorskog Okvirnog sporazuma.
- (3) Nacionalni službenik za ovjeravanje osigurava da su uslovi navedeni u prethodnom stavu ispunjeni putem provjera upravljanja na nivou sistema, koje između ostalog obuhvataju: provjeravanje upitnika i/ili samoprocjene koje ispunjavaju i sprovode sve pozicije i tijela u crnogorskoj Upravljačkoj i Operativnoj strukturi, analizu relevantne dokumentacije, uključujući relevantne podzakonske akte, sporazume između institucija i procedure na nivou programa i države; kao i konsultacije sa zaposlenima i organima koji čine Upravljačku i Operativnu strukturu i kosovsko Kontrolno tijelo i razgovore koji se vode sa relevantnim kadrom kako bi se utvrdilo da se zaduženja propisana u dokumentaciji obavljaju efikasno i djelotvorno. Može biti neophodno da se uz potvrdu o ispunjavanju relevantnih uslova dostavi i mišljenje koje daje vanjski revizor nezavisno od Upravljačke i Operativne strukture i kosovskog Kontrolnog tijela, dok se Nacionalni službenik za ovjeravanje oslanja i na nalaze relevantnih revizorskih izvještaja (vidjeti član 29). Iz drugog zahtjeva za povjeravanje zadataka pa nadalje, osiguranje će, ukoliko je to moguće, biti bazirano na rezultatima analognih procedura za praćenje već odobrenih zadataka, prema članu 12.

Član 12 Praćenje sistema upravljanja i kontrole

- (1) Nacionalni službenik za ovjeravanje prati sve zadatke koje je prethodno povjerila Komisija koji su u vezi sa programom. U tom cilju, Nacionalni službenik za ovjeravanje osigurava, za svepovjerene zadatke, da se i dalje ispunjavaju svi uslovi propisani članom 14 stav 1 crnogorskog Okvirnog sporazuma od strane programskog upravljanja I Operativne strukture u Crnoj Gori

- (2) Modaliteti, odgovornosti i procedure uključujući provjere upravljanja na nivou sistema i internu reviziju koja se sprovodi kako bi se potvrdila ispravnost sistema će biti zasnovana na izdavanju godišnje Garancije o upravljanju od strane tijela u okviru kosovske Operativne strukture i Kontrolnog tijela. Model godišnje Garancije o upravljanju za primjenu, praćen detaljnim instrukcijama i pravilima biće sadržan u prcedurama na programskom nivou i biće obavezujući za tijela koja čine kosovsku Operativnu strukturu i Kontrolno tijelo. Rukovodilac kosovske Operativne strukture i rukovodilac kosovskog Kontrolnog tijela dostavljaju godišnju Garanciju o upravljanju rukovodiocu crnogorske Operativne strukture preko rukovodioca kosovske Operativne strukture. Kosovsko Kontrolno tijelo biće odgovorno Ugovornom tijelu i rukovodiocu crnogorske Operativne strukture u skladu sa njihovim zaduženjima. Relevantna pravila definisana u programskim procedurama predviđaju da provjere upravljanja na sistemskom nivou pokrivaju sve postojeće Finansijske sporazume u isto vrijeme, umjesto da to čine odvojeno za svaki.
- (3) Činjenica da svi uslovi i dalje važe kada je riječ o povjeravanju zadataka biće potvrđena u Izjavama menadžmenta koje daje Nacionalni službenik za ovjeravanje Komisiji u skladu s članom 59 stav 2 tačka b crnogorskog Okvirnog sporazuma. U slučaju da se provjerama upravljanja na nivou sistema otkrije da zahtjevi nijesu ispunjeni, ili ako je došlo do značajne promjene u sistemu kontrole i upravljanja, Nacionalni službenik za ovjeravanje obavještava Komisiju u najkraćem mogućem roku, na isti način na koji obavještava tokom procesa Nacionalne koordinatora Ipe iz Crne Gore i Kosova, kao i Revizorsko tijelo. On/a takođe osigurava da se preduzimaju odgovarajuće prpratne aktivnosti kako bi se zaštitila finansijska sredstva programa i obnovio proces ispunjavanja zahtjeva neophodnih za povjeravanje zadataka.

Član 13 Sredstva - osoblje, prostorije, oprema i druga sredstva

- (1) Svaki organ koji čini Upravljačku strukturu i obje Operativne strukture i kosovsko Kontrolno tijelo vrši procjenu sredstava koja su predviđena kao neophodna za dužnosti koje treba obezbijediti u narednoj godini/narednim godinama kada je riječ o programu. Ove potrebe obuhvataju kadar, prostorije, opremu i bilo koja druga sredstva koja se smatraju neophodnim.
- (2) Procjena navedena u prethodnom stavu obuhvata i analizu opterećenosti poslom, i uzima u obzir moguće sukobe interesa i osjetljiva mjesta, kao i bilo kakva ograničenja nametnuta na državni budžet ili predviđena za isti. Gdje postoje relevantne procedure kojima je pokriven cijeli portfelj organa ili organizacije čiji je organ dio, njih u načelu treba poštovati. Ukoliko ovakvih procedura nema ili se smatraju neadekvatnim, propisace se posebni modaliteti.
- (3) Po završetku procjene, uprava svakog organa koji čini Upravljačku strukturu i obje Operativne strukture i kosovsko Kontrolno tijelo donosi i sprovodi relevantne

odluke, uključujući izmjenu sistematizacije, zapošljavanje novog kadra, obezbjeđivanje većih prostorija, nabavku opreme itd. Ukoliko se oslobode ključne pozicije, uprava osigurava dalje izvršavanje zaduženja povezanih s tim pozicijama tako što će na primjer obezbijediti zamjenu.

- (4) Gore navedene procjene, uključujući analize opterećenosti poslom, predmet su provjera na nivou sistema u kontekstu traženja i praćenja povjeravanja zadataka, u skladu s članovima 11 i 12.

Član 14 Upravljanje rizicima

- (1) Svaki organ koji čini Upravljačku strukturu i obje Operativne strukture i kosovsko Kontrolno tijelo upravlja rizicima koji se javljaju prilikom sprovođenja programa u skladu s tačkom 2 Aneksa B Okvirnih sporazuma, i osigurava, naročito, da su definisani ciljevi dovoljno jasni kako bi se omogućila dodjela finansijskih sredstava.
- (2) Tamo gdje procedure za upravljanje rizicima, koje su propisane u skladu s načelima unutrašnje finansijske kontrole u javnom sektoru, pokrivaju cijeli portfelj organa ili organizacije čiji je on dio, one se u načelu poštuju u pogledu programa, s tim da su ciljevi postavljeni, a da se rizici utvrđuju, procjenjuju i otklanjaju u okviru procedure upravljanja rizicima koja se sprovodi za organ ili organizaciju čiji je on dio kao cjelinu. Ukoliko ovakvih procedura nema ili se smatraju neadekvatnim, propisaće se konkretni modaliteti za upravljanje rizicima koji se javljaju tokom sprovođenja programa. U svakom slučaju, procedure se propisuju i obavezujuće su za predmetni organ.

Član 15 Nepravilnosti, uključujući moguće prevare

- (1) Nacionalni službenik za ovjeravanje donosi konačnu odluku u slučajevima sumnji na nepravilnosti zasnovanim na procjeni koju sprovode relevantni organi u zemlji u kojoj je osoba/organizacija na koju se sumnja da je počinila nepravilnost registrovana.
- (2) Svi slučajevi u kojima postoji sumnja da je došlo do nepravilnosti u pogledu programa, uključujući postojanje sumnje da je riječ o prevari,²² prijavljuju se relevantnom organu zemlje čije je lice državljanin/u kojoj je organizacija za koju se sumnja da je počinila nepravilnost registrovana. Relevantni organ u Crnoj Gori je kancelarija za podršku Nacionalnom službeniku za ovjeravanje. Na Kosovu relevantni organ je rukovodilac Operativne strukture i rukovodilac Kontrolnog tijela. Relevantni organi su dužni da imenuju Službenika za nepravilnosti.
- (3) Ovi organi osiguravaju procjenu i pregled navodnih nepravilnosti, kao i sprovođenje propratnih aktivnosti u slučaju da se nepravilnost potvrdi; te propratne aktivnosti

²² Termine „nepravilnost“ i „prevara“ treba razumjeti u smislu člana 51 stav 5 Okvirnih sporazuma.

mogu da podrazumijevaju disciplinski postupak, povraćaj sredstava, u skladu s članom 27 stav 7, ili pokretanje parničnog postupka; ukoliko ova istraga ili prpratne aktivnosti podrazumijevaju aktivnosti koje su van nadležnosti relevantnog organa, ovaj organ prosljeđuje slučaj odgovarajućem tijelu na nivou države ili programa. Svi organi će proslijediti odluku o procjeni, uključujući svu potrebnu dokumentaciju, Nacionalnom službeniku za ovjeravanje i rukovodiocu Operativne strukture Crne Gore na dalju proceduru i to čim se procjena završi.

- (4) Rukovodilac kosovske Operativne strukture vodi registar koji se odnosi na navodne i potvrđene nepravilnosti koje su počinila lica/organizacije registrovane na Kosovu, u skladu s članom 51 stav 2 kosovskog Okvirnog sporazuma. Rukovodilac kosovske Operativne strukture i rukovodilac kosovskog Kontrolnog tijela izvještavaju Nacionalnog službenika za ovjeravanje o procjeni navodnih nepravilnosti, kao i prpratnim aktivnostima koje se preduzimaju za potvrđene nepravilnosti, s tim što se informacije dostavljaju i rukovodiocu Operativne strukture Crne Gore. Zauzvrat, Nacionalni službenik za ovjeravanje izrađuje i šalje izvještaje Komisiji u skladu s članom 51 stav 2 crnogorskog Okvirnog sporazuma.
- (5) Procedure na nivou države kojima su obuhvaćeni modaliteti koji se odnose na istraživanje i prpratne aktivnosti za navodne ili potvrđene nepravilnosti i navodne prevare unutar zemlje biće pravno obavezujuće za sve organe koji čine Operativnu strukturu u toj zemlji i kosovsko Kontrolno tijelo, kao i Upravljačku strukturu u slučaju Crne Gore. Detaljna pravila koja se odnose na dostavljanje izvještaja Nacionalnom službeniku za ovjeravanje od strane rukovodioca kosovske Operativne strukture i rukovodioca kosovskog Kontrolnog tijela, uz primjerke koji se šalju rukovodiocu Operativne strukture Crne Gore biće uključeni u kontrolne procedure na nivou programa za koje može da se konsultuje Zajednički odbor za praćenje.
- (6) Kontrole koje će se sprovoditi kada je riječ o sprečavanju, otkrivanju i suzbijanju nepravilnosti i prevara, u skladu s članom 51 stav 1 crnogorskog Okvirnog sporazuma, čine dio provjera upravljanja operacijama navedenim u članu 22.
- (7) U Crnoj Gori, uloga Službe za koordinaciju borbe protiv prevara, shodno članu 50 stav 2 crnogorskog Okvirnog sporazuma, biće vršena od strane Ministarstva finansija dok će ulogu službe koja će pomagati Kancelariji Evropske komisije za borbu protiv prevara (OLAF) u vođenju istraga, shodno članu 50 stav 5 istog sporazuma, imati Ministarstvo finansija. Na Kosovu će kontakt osoba za Evropski zavod za borbu protiv prevara (OLAF) biti osigurana od strane generalnog sekretara Ministarstva za evropske integracije / NIPAK kancelarija.

Član 16 Izmjena programa

- (1) U određenim slučajevima, program čiji je sadržaj naveden u Programskom dokumentu može da podliježe izmjenama, iako će se poštovati opšta pravila o programiranju sadržana u članovima 66, 67 i 68 Okvirnih sporazuma.²³ Razlozi za ovakve izmjene obuhvataju one naznačene u članu 17 stav 2, 68 stav 8 i 70 stav 3 istih sporazuma.
- (2) Inicijativu za mijenjanje programa može da podnese ili crnogorski ili kosovski rukovodilac Operativne strukture kao i Komisija. U prvom slučaju, obrazlaganje predloženih izmjena, navođenje njihovog očekivanog uticaja i revidiranje Programskog dokumenta (u skladu s članom 68 stav 8 Okvirnih sporazuma) potpadaju pod odgovornost organa za prekograničnu saradnju na čiju inicijativu je izmjena pokrenuta; čim se osigura saglasnost druge Operativne strukture, relevantna dokumentacija će se dostaviti Zajedničkom odboru za praćenje na razmatranje, komentare i odobravanje, nakon čega će je Nacionalni koordinator za Ipu iz Crne Gore proslijediti Komisiji. Kada Komisija inicira izmjene programa, one će takođe biti predmet razmatranja, komentara i odobrenja Zajedničkog odbora za praćenje.

Član 17 Odabir operacija

- (1) Sve operacije²⁴ koje se finansiraju u sklopu programa poštuju zahtjeve navedene u članu 70 stav 1 i 70 stav 4 Okvirnih sporazuma; po pravilu ih bira Ugovorno tijelo putem poziva za dostavljanje prijedloga projekata koji pokrivaju cijelo programsko područje, u skladu s članom 70 stav 2 istih sporazuma.
- (2) Tematske prioritete, konkretne ciljeve, ciljne korisnike i konkretni fokus svakog poziva određuje organ za prekograničnu saradnju Crne Gore u saradnji s kosovskim organom za prekograničnu saradnju; nakon postizanja dogovora, rukovodilac crnogorskog Ugovornog tijela dostavlja prijedlog Zajedničkom odboru za praćenje na razmatranje, komentare i odobrenje (u skladu s članom 78 stav 8 tačka a Okvirnih sporazuma), prije dostavljanja Komisiji na odobravanje.
- (3) Uz poštovanje tematskih prioriteta, konkretnih ciljeva, ciljnih korisnika i dogovorenog konkretnog fokusa, pozivi za dostavljanje prijedloga projekata se detaljnije izrađuju, objavljuju i upravljaju (uključujući procjenu, dodjelu bespovratnih sredstava i ugovaranje) od strane Ugovornog tijela u skladu s

²³ Zaduženja zaposlenih i organa naznačenih u Odjeljku II kada je riječ o programiranju nijesu propisana ovim sporazumom, pošto je process programiranja završen usvajanjem programa od strane Komisije 10. decembra 2014.

²⁴ U smislu člana 64 tačka a Okvirnih sporazuma

procedurama i standardnim dokumentima koje propisuje i objavljuje Komisija za sprovođenje eksternih akcija koje su na snazi u vrijeme pokretanja postupka o kojem je riječ (PRAG) , i sa bilo kojim daljim smjernicama datim od strane Komisije

- (4) Izrada relevantne dokumentacije u cilju pokretanja Poziva za dostavljanje projektnih prijedloga (koja obuhvata i smjernice za podnosiocima prijave i obrasce za prijavljivanje) se osigurava od strane Ugovornog tijela; organi za prekograničnu saradnju Crne Gore i Kosova su uključeni, i obezbjeđuju sve relevantne informacije u vezi s tehničkim aspektima i bilo kojim konkretnim odredbama za predmetni postupak koje bi mogle da se inkorporiraju u smjernice za podnosiocima prijave, kao i obrasce za prijavljivanje zbog prirode programa. Ove konkretne odredbe obuhvataju ali se ne ograničavaju nužno na:
 - a) Traženje od podnosioca zahtjeva da uključe i odrede ciljeve za pokazatelje na nivou programa u svojim prijedlozima, kao i da se informacije o takvim pokazateljima objedine na nivou programa od strane Zajedničkog tehničkog sekretarijata radi praćenja;
 - b) Traženje od glavnih korisnika da redovno dostavljaju izvještaje o napretku Zajedničkom tehničkom sekretarijatu (osim izvještaja koje moraju dostavljati Ugovornom tijelu zajedno sa zahtjevima za plaćanje);
 - c) Traženje izvještaja o verifikaciji troškova za sve ugovore o dodjeli bespovratnih sredstava, bez obzira na iznos bespovratnih sredstava, kao i za sve periodične finansijske izvještaje.
 - d) Informacije o aranžmanima za odbijanje od budućih plaćanja po osnovu dospjelih iznosa, u slučaju da neopravdano isplaćeni iznosi nijesu nadoknađeni glavnom korisniku putem postupka povraćaja sredstava.
- (5) Dokumentacija za pozive za dostavljanje projektnih prijedloga mora biti usuglašena od strane crnogorskih i kosovskih tijela za CBC prije podnošenja Zajedničkom odboru za praćenje na razmatranje i komentare; konačno odobrenje daje Ugovorno tijelo.
- (6) Nakon objavljivanja poziva za dostavljanje prijedloga, širenje informacija prvenstveno osigurava Ugovorno tijelo uz podršku Zajedničkog tehničkog sekretarijata, gdje je to prikladno; takođe je odgovoran za pružanje podrške potencijalnim podnosiocima zahtjeva, a dužnosti i relevantni modaliteti uključeni su Priručnik Zajedničkog tehničkog sekretarijata.
- (7) U skladu s članom 76 (4)(a) Okvirnog sporazuma, članove odbora za vrednovanje s pravom glasa, čiji je broj neparan, imenuje rukovodilac crnogorskog tijela za prekograničnu saradnju pri Ugovornom tijelu nakon konsultacije s rukovodiocima operativnih struktura Crne Gore i Kosova; Kosovo ima jednog člana s pravom glasa više nego Crna Gora. Predsjedavajućeg i sekretara odbora za vrednovanje imenuje Ugovorno tijelo. Prije imenovanja, utvrđuje se da li su svi članovi s pravom glasa i članovi bez prava glasa 1) odgovarajuće kvalifikovani (uključujući optimalan nivo znanja engleskog jezika i odgovarajuće tehničko znanje i iskustvo kako bi se moglo

dati utemeljeno mišljenje o prijavama), i 2) na raspolaganju u periodu predviđenom za vrednovanje. Ugovorno tijelo donosi konačnu odluku o sastavu odbora za vrednovanje. Pored toga, ukoliko je to neophodno, Ugovorno tijelo može angažovati vanjske ocjenjivače za potrebe vrednovanja projektnih prijedloga.

- (8) U skladu s članom 78 (8)(b) Okvirnog sporazuma, Ugovorno tijelo dostavlja preliminarni spisak operacija koje će biti odabrane (tj. prije konačne odluke o dodjeli bespovratnih sredstava) Zajedničkom odboru za praćenje radi davanja savjetodavnog mišljenja. Svaki član Zajedničkog odbora za praćenje koji je u sukobu interesa u vezi s operacijom koja se nalazi na spisku izuzima sebe iz postupka razmatranja i odlučavanja o datoj operaciji; ova odredba se posebno navodi u Izjavi o nepristrasnosti i povjerljivosti koju potpisuje svaki član Zajedničkog odbora za praćenje.
- (9) Ugovorno tijelo kompletira spisak operacija koje će biti odabrane uzimajući u obzir savjetodavno mišljenje Zajedničkog odbora za praćenje i donosi konačnu odluku o dodjeli bespovratnih sredstava. Nakon toga sklapa ugovore o dodjeli bespovratnih sredstava s glavnim korisnicima odabranih operacija.
- (10) Kao što to predviđa član 70 (3) Okvirnog sporazuma, operacija može u izuzetnim slučajevima biti odabrana i izvan poziva za dostavljanje prijedloga, i u tom slučaju te operacije se posebno navode u samom Programu; relevantni modaliteti su navedene u odjeljku 5 programskog dokumenta. Onog momenta kada takva operacija bude identifikovana od strane Operativnih struktura, i odobrena od strane Zajedničkog odbora za praćenje, Program bi trebao biti izmijenjen i dopunjen na odgovarajući način, u skladu s članom 16. Onda bi se trebao zaključiti ugovor između Ugovornog tijela i glavnog korisnika.
- (11) U slučaju kada Delegacija Evropske unije u Crnoj Gori treba da sprovede ex ante kontrole koraka koji se preduzimaju u postupcima objavljivanja poziva za dostavljanje prijedloga i dodjele bespovratnih sredstava, u skladu s članom 50 (1)(a) crnogorskog Okvirnog sporazuma, kao i u skladu s odredbama sadržanim u Finansijskom sporazumu ili sporazumima o finansiranju određenog poziva za dostavljanje prijedloga, Ugovorno tijelo je jedino tijelo koje Delegaciji Evropske unije dostavlja službenu dokumentaciju i prima službene komentare od iste. Ono na odgovarajući način informiše relevantna tijela Upravljačke strukture i Operativne strukture obje zemlje; zauzvrat, oni blagovremeno daju podršku ukoliko je njihov doprinos neophodan radi davanja odgovora na komentare Delegacije.

Član 18 Tehnička podrška

- (1) Tehnička podrška predviđena u sklopu Programa nije predmet ovog sporazuma budući da se sprovodi pod direktnim upravljanjem. Sporazum posvećen

partnerstvu biće završen između stranaka za upravljanje tehničkom pomoći u okviru IPA prekograničnog Programa Crne Gora – Kosovo.

Član 19 Nabavke

- (1) Nabavka usluga, robe ili radova u okviru Programa, kad se vrši pod indirektnim upravljanjem nekog tijela u sastavu Upravljačke strukture ili operativnih struktura, uključujući Ugovorno tijelo, može biti moguća u okviru strateških projekata.
- (2) Usluge, roba i radovi u okviru ugovora o dodjeli bespovratnih sredstava sklopljenih između Ugovornog tijela i glavnih korisnika odabranih operacija nabavljaju se u skladu s odredbama sadržanim u tim ugovorima sklopljenim između Ugovornog tijela i glavnih korisnika.

Član 20 Sprovođenje operacija, izuzeće od poreza, mjerodavno pravo

- (1) Odabrane operacije sprovode korisnici u skladu s odgovarajućim ugovorima o dodjeli bespovratnih sredstava; za svaku operaciju, glavni korisnik snosi punu odgovornost prema Ugovornom tijelu za pravilno upravljanje, uključujući finansijsko upravljanje. Kako bi se razjasnili zadaci koji proizlaze iz ugovornih obaveza, Ugovorno tijelo izrađuje i izdaje „korak po korak” uputstva za korisnike u okviru svakog poziva za dostavljanje prijedloga, pri čemu se takva uputstva trebaju pripremiti, u načelu, istovremeno kad i dokumentacija koja se odnosi na pozive za dostavljanje prijedloga i proći kroz isti proces odobravanja, kao što je navedeno u članu 17; pri izradi uputstva, svoj doprinos daju Zajednički tehnički sekretarijat i tijela za prekograničnu saradnju obje zemlje.
- (2) Troškovi nastali u okviru ugovora o dodjeli bespovratnih sredstava dodijeljenih za odabrane operacije oslobodaju se svih poreza, carinskih dažbina i drugih fiskalnih naknada navedenih u članu 28 Okvirnog sporazuma, ovo se primjenjuje na budžete projekata u cjelosti, uključujući i ko-finansiranje obezbijeđeno od strane korisnika. Pravne odredbe za oslobađanje od plaćanja kada je riječ o troškovima nastalim u okviru Ipe II su već uspostavljene i u Crnoj Gori i Kosovu. Detaljne „korak po korak” procedure kojima se utvrđuje kako da korisnici osiguraju izuzeća, uključujući i kada korisnik iz jedne zemlje mora obezbijediti izuzeće u drugoj, izrađuje Ugovorno tijelo za Crnu Goru i Ministarstvo administracije lokalne samouprave za Kosovo; biće uključene u uputstva, ili date kao prilog uz uputstva, za korisnike navedene u prethodnom stavu.
- (3) U skladu s postupcima i standardnim dokumentima koje utvrđuje i objavljuje Komisija za sprovođenje vanjskih akcija,²⁵ ugovori o dodjeli bespovratnih sredstava

²⁵ Vidjeti član 13.1 Aneksa e3h2 (ugovor o dodjeli bespovratnih sredstava - Opšti uslovi) Praktičnog vodiča važećeg od 15 jula 2015.

kojima se finansiraju operacije uređuju se pravom Crne Gore. Nadležni prvostepeni sud u Crnoj Gori je zadužen za sve pravne sporove između Ugovornog tijela i glavnih korisnika iz bilo koje od dvije zemlje učesnice.

Član 21 Praćenje operacija

- (1) Praćenje operacija obavlja Zajednički tehnički sekretarijat, na osnovu metode praćenja prema rezultatu rada (ROM) i izvještavanja prema kriterijumima relevantnosti, efikasnosti, efektivnosti, uticaja i održivosti. Praćenje prema rezultatu obavlja Zajednički tehnički sekretarijat a to uključuje 1) analizu izvještaja o napretku kojeg podnosi svaki glavni korisnik (osim izvještaja koje moraju dostavljati Ugovornom tijelu zajedno sa zahtjevima za plaćanje),²⁶ i 2) posjete na licu mjesta glavnim korisnicima, drugim korisnicima, kao i mjestima na kojima se sprovode aktivnosti vezane za operaciju – operacije se obilaze najmanje jednom godišnje tokom sprovođenja. Precizni modaliteti utvrđuju se u Priručniku Zajedničkog tehničkog sekretarijata, u kojem će detaljno biti opisano koliko se redovno obavljaju aktivnosti praćenja; procedure kojima se odlučuje koje operacije treba obići kojim redoslijedom i koliko često (uključujući i analizu rizika ukoliko je to potrebno); da li će pojedinačnu operaciju pratiti jedan član osoblja, kako bi obuhvatio sve korisnike i aktivnosti bez obzira gdje se nalaze ili sprovode, ili dva člana, pri čemu bi oba obuhvatila sve korisnike i aktivnosti u jednoj zemlji²⁷; na koji način i kada podnositi izvještaje tijelima u jednoj ili obje operativne strukture; mogući prateće aktivnosti koje će biti predložene ili preduzete u svjetlu nalaza dobijenih tokom procesa praćenja; i sve obrasce koji će se koristiti.
- (2) U određenim slučajevima (na primjer, kada se operacija smatra važnom ili rizičnom), jedno ili oba tijela za prekograničnu saradnju mogu odlučiti da obiđu operaciju za potrebe praćenja. Kao opšte pravilo, posjete korisnicima u Crnoj Gori i Kosovu obavlja tijelo za prekograničnu saradnju Crne Gore, odnosno tijelo za prekograničnu saradnju Kosova; u oba slučaja, osoblju tijela za prekograničnu saradnju koje obavlja posjetu može se pridružiti osoblje iz drugog tijela za prekograničnu saradnju. Ukoliko postojeće procedure ne odgovaraju takvim aktivnostim praćenja jednog ili oba tijela za prekograničnu saradnju, osoblje se pridržava Priručnika Zajedničkog tehničkog sekretarijata *mutatis mutandis*.

²⁶ Ugovori o dodjeli bespovratnih sredstava sklopljeni s glavnim korisnicima sadrže posebnu odredbu koja se odnosi na obavezu podnošenja takvih izvještaja o praćenju.

²⁷ Ako će pojedinačne operacije pratiti dva člana osoblja, Zajednički tehnički sekretarijat opisuje način koordinisanja kako bi se osiguralo praćenje operacija kao cjeline, a ne kao dva odvojena skupa korisnika i aktivnosti.

Član 22 Provjere upravljanja operacijama i provjera troškova

- (1) U skladu s Klauzulom 4 (3)(b)(x) Aneksa A okvirnog sporazuma, provjere upravljanja kojima se osigurava da su troškovi koje su napravili korisnici u okviru njihovog ugovora o dodjeli bespovratnih sredstava zakoniti i redovni obezbjeđuje za Program Ugovorno tijelo u Crnoj Gori i Kontrolno tijelo na Kosovu.
- (2) U skladu s postupcima i standardnim dokumentima koje utvrđuje i objavljuje Komisija za sprovođenje vanjskih akcija, provjere troškova u vezi s ugovorima o dodjeli bespovratnih sredstava može obavljati vanjsko tijelo ovlašćeno od strane Ugovornog tijela ili Ugovorno tijelo direktno (uz podršku kosovskog Kontrolnog tijela) ili od strane vanjskog tijela ovlaštenog od strane istog; ukoliko je poslednji eksterni revizor on mora biti odobren i izabran od strane Ugovornog tijela. U slučaju Programa, provjere troškova operacija obavljaju eksterni revizori, pri čemu su povezani troškovi pokriveni budžetima operacija. Drugi set verifikacija će biti osiguran od strane Operativne strukture Crne Gore .
- (3) Provjere troškova obavljaju eksterni revizori u odnosu na svaki završni finansijski izveštaj koji je pripremljen od strane vodećih korisnika, takve izvještaje dostavljaju Ugovornom tijelu (sa primjerkom za kosovsko Kontrolno tijelo), zajedno sa zahtjevima za plaćanje. Ove provjere obuhvataju troškove u okviru administrativnih, finansijskih, tehničkih i fizičkih aspekata svake operacije u cijeloj programskoj oblasti, i trebaju se organizovati i realizovati u skladu sa uslovima navedenim u svakom ugovoru o dodjeli sredstava , prema procedurama i standardnim dokumentima propisanim i objavljenim od strane Komisije za sprovođenje spoljnih aktivnosti ; između ostalog , oni će osigurati da zakonodavstvo koje važi za korisnika o kome se radi (uključujući i državni zakon) bude ispoštovano, zajedno sa odredbama ugovora o donaciji , i takođe uključuje provjere na licu mjesta . Ugovorno tijelo, za svaki ugovor o bespovratnoj pomoći , će odobriti ili izaberiti eksterne revizore za obavljanje tih provjere troškova.
- (4) Provjere upravljanja koje obavljaju crnogorska Operativna struktura i kosovsko Kontrolno tijelo obuhvataju administrativne, finansijske, tehničke i fizičke aspekte operacije, a tiču se poštovanja važećeg zakonodavstva (uključujući i nacionalno zakonodavstvo), Programa, ugovora o dodjeli bespovratnih sredstava i bilo kojih drugih relevantnih uslova; isporuke robe i usluga, i prihvatljivosti troškova nastalih i deklariranih Ugovornom tijelu. Provjere uključuju sveobuhvatni pregled prateće dokumentacije vezane za preuzete obaveze ili izvršene ili dospjele isplate od strane Ugovornog tijela glavnim korisnicima. Glavni korisnici dostavljaju navedenu dokumentaciju Ugovornom tijelu zajedno sa zahtjevima za plaćanje, uključujući privremene i finalne narativne izvještaje, privremene i finalne finansijske izvještaje, izvještaje o napretku i izvještaje o provjeri troškova; oni će biti dopunjeni izjavama koje ne sadrže primjedbu na privremene i konačne narativne izvještaje koje izrađuje Zajednički tehnički sekretarijat. Provjere takođe podrazumijevaju najavljene posjete na licu mjesta ili nenajavljene posjete na licu mjesta od strane Operativne strukture i kosovskog Kontrolnog tijela. Odgovornost za ispitivanje

dokumentacije i obavljanje posjeta na licu mjesta u vezi sa troškovima crnogorskih korisnika ima Ugovorno tijelo a za troškove kosovskih korisnika Ministarstvo administracije lokalne samouprave Kosova. Za svaku provjeru upravljanja koju obavlja, Kontrolno tijelo Crne Gore daje potvrdu Ugovornom tijelu koja sadrži pojedinosti o troškovima za koje je utvrđeno da su prihvatljivi i razloge zbog kojih je utvrđeno da su dati troškovi prihvatljivi.

- (5) U kontekstu provjere poslovanja, Kontrolno tijelo smješteno u Ministarstvo administracije lokalne samouprave Kosova će podržati Ugovorno tijelo (CA) u Crnoj Gori u obavljanju poslova provjere, kako je navedeno u klauzuli 4(3)(b)(x) Aneksa A okvirnog sporazuma, za korisnike [1] registrovane na Kosovu. Kontrolno tijelo će takođe obezbijediti prikladan revizorski trag. Proces provjere na obje strane granice treba da se uradi u skladu sa procedurama utvrđenim od strane Ugovornog tijela u Crnoj Gori, u saradnji sa Kontrolnim tijelom. Proces verifikacije, tj. detaljna kontrola aktivnosti u vezi sa Programom prekogranične saradnje Crna Gora-Kosovo biće definisana u Uputstvu za sprovođenje aktivnosti kontrole. Modaliteti navedeni u Priručniku o procedurama primenjuju se u cjelini i istovremeno. Ugovorno tijelo će obavljati, na redovnoj osnovi, provjere upravljanja kosovskog Kontrolnog tijela, odnosno obavlja poslove provjere poslovanja.
- (6) Modaliteti kojima se uređuje organizacija i sprovođenje provjera upravljanja i koji važe za obje operativne strukture utvrđuju se kontrolnim procedurama na nivou programa. Između ostalog, obuhvataju šemu za odobravanje ili odabir eksternih revizora, razmjenu dokumenata između uključenih institucija, proces odobravanja, vremenski raspored za obavljanje kontrolnih aktivnosti, obaveze izvještavanja i obrasce; ukoliko to bude neophodno na nivou programa, procedurama se takođe detaljno utvrđuje mehanizam za odlučivanje o tome koja će operacija biti predmet obilazaka na licu mjesta posjeta, kao i o učestalosti i sadržaju tih posjeta.

Član 23 Informisanje, javnost i vidljivost

- (1) U skladu s članovima 24 i 76 (3)(k) Okvirnog sporazuma, tijelo za prekograničnu saradnju Crne Gore priprema plan komunikacije i vidljivosti (ili sličan dokument) za cijelo trajanje Programa i pokriva cijelo programsko područje. Tijelo za prekograničnu saradnju Kosova i Zajednički tehnički sekretarijat pružaju tijesnu podršku. Nakon što se oba tijela za prekograničnu saradnju i Ugovorno tijelo usaglase, rukovodilac crnogorske Operativne strukture ga dostavlja Zajedničkom odboru za praćenje na konsultacije, komentare i odobravanje; nakon toga slijedi odobravanje od strane Komisije, kao što je propisano članom 24 (1) Okvirnog sporazuma.
- (2) Plan komunikacije i vidljivosti mora poštovati načelo transparentnosti navedeno u članu 23 (1) Okvirnog sporazuma i slijedi sve odredbe iz Finansijskog sporazuma. Plan daje pregled aktivnosti kojima se osigurava: 1) propisno davanje informacija (npr. potencijalnim podnosiocima zahtjeva internet putem internet stranice

Programa i događaja), 2) javnost Programa (npr. kada je riječ o postignućima u okviru Programa), i 3) vidljivost (npr. finansiranja od strane Evropske unije); ciljne grupe, budžeti i odgovornosti utvrđuju se za svaku aktivnost. Pokazatelji i šeme za praćenje za nadzor se uključuju na odgovarajućim nivoima (na primjer, prema aktivnosti ili ciljnoj grupi). Sprovođenje plana uglavnom obezbjeđuje Zajednički tehnički sekretarijat, pri čemu se aktivnosti, u načelu, finansiraju iz budžeta za tehničku podršku Programa. Praćenje i izvještavanje o planu obavlja se jednom godišnje u kontekstu praćenja i izvještavanja na nivou programa, u skladu s članovima 25 i 26. U slučaju da se prilikom praćenja otkriju nedostaci u koncepciji ili sprovođenju, iznose se prijedlozi za reviziju plana komunikacije i vidljivosti; kada je riječ o odgovornostima za izradu i odobravanje takvih izmjena, slijedi se isti proces kao i za originalnu verziju Plana.

- (3) Odgovornost za objavljivanje informacija o korisnicima pomoći Ipe II, u skladu sa članom 23 (2) crnogorskog Okvirnog sporazuma, ima Ugovorno tijelo.

Član 24 Korektivne mjere u slučaju poteškoća prilikom sprovođenju

- (1) Poteškoće prilikom sprovođenja na nivou programa mogu se utvrditi putem provjera upravljanja na nivou sistema (za traženje i praćenje povjeravanja zaduženja), upravljanja rizikom, praćenja i procjene na nivou programa, interne revizije, izvještavanja, eksterne revizije i eksternih provjera;²⁸ osim toga, nalazi dobijeni prilikom aktivnosti praćenja i kontrole mogu ukazati na poteškoće prilikom sprovođenja na nivou programa.²⁹ U svakom slučaju, odgovarajuće procedure predviđaju da su odgovarajuće korektivne mjere definisane i usaglašene na odgovarajućem nivou nadležnosti, dodijeljene nadležnim tijelima i/ili osoblju, sprovedene do utvrđenog roka i praćene. U nekim slučajevima, unaprijed definisane korektivne aktivnosti se pokreću automatski pod određenim okolnostima (na primjer, traženje načina za premošćavanje finansijskog jaza kada Komisija ne isplati blagovremeno sredstva za program kako bi se podmirile nepodmirene obaveze).³⁰
- (2) Na nivou operacija, poteškoće u sprovođenju mogu da utvrđuju korisnici, Zajednički tehnički sekretarijat u kontekstu praćenja, u skladu s članom 21, kao i Ugovorno tijelo ili Kontrolno tijelo prilikom vršenja provjera upravljanja, u skladu s članom 22; u posljednja dva slučaja, Ugovorno tijelo onavještava glavne korisnike o poteškoćama u sprovođenju. U svim slučajevima, odgovornost za osiguravanje utvrđivanja, propisivanja i sprovođenja korektivnih mjera je na glavnim korisnicima.

²⁸ Vidjeti članove 11, 12, 23, 24, 27, 29, 31 i 32.

²⁹ Vidjeti član 14 o nepravilnostima, član 19 o praćenju operacija, i član 20 o provjerama upravljanja operacijama.

³⁰ Vidjeti član 25 stav 3.

ODJELJAK V PRAĆENJE I EVALUACIJA PROGRAMA

Član 25 Praćenje na nivou programa

- (1) Zajednički odbor za praćenje formalno prati napredak na programskom nivou dva puta godišnje. Odbor razmatra dokumentaciju koja je pripremljena i/ili dostavljena od strane crnogorskih Operativnih struktura, i odlučuje o bilo kojim korektivnim aktivnostima koje treba preduzeti (uključujući i odluke o subjektima koji će preduzeti pomenute akcije i do kad će ih preduzeti) u svjetlu slabosti u osmišljavanju i/ili sprovođenju programa koje su utvrđene tokom procesa praćenja. Dokumentacija na programskom nivou koju će razmatrati i odobriti Zajednički odbor za praćenje obuhvata godišnje i završne Izvještaje o sprovođenju, kao i izvještaje o procjeni. Sprovođenje odluka koje donosi Zajednički odbor za praćenje nadgledaju rukovodioci crnogorske i kosovske Operativne strukture i organa za prekograničnu saradnju u svojim zemljama.
- (2) Godišnji i završni Izvještaji o sprovođenju programa izrađuju se u skladu s odredbama Okvirnih sporazuma (vidjeti član 80 sporazuma) i Sporazuma o finansiranju, i sadrže, između ostalog, informacije o napretku ostvarenom prilikom ispunjavanja ciljeva i realizacije pokazatelja programa, sprovođenju prethodnih odluka Zajedničkog odbora za praćenje, učinku ostvarenom u odnosu na Plan vidljivosti i komunikacije, ugovaranju i stopama isplata, značajnim izazovima na koje se naišlo prilikom sprovođenja (uključujući sintezu bilo kojih poteškoća u sprovođenju koje su utvrđene putem procedura navedenih u članu 24 stav 1), kao i informacije o korektivnim akcijama predloženim za otklanjanje poteškoća ili poboljšanje procesa osmišljavanja i sprovođenja programa (koje mogu uključivati mijenjanje programa).
- (3) Odgovornost za pripremu Godišnjih izvještaja o sprovođenju i Finalnog izvještaja o sprovođenju pripada crnogorskom tijelu za prekograničnu saradnju, ali uz snažnu podršku kosovskog tijela za prekograničnu saradnju, Zajedničkog tehničkog sekretarijata (u pružanju tehničkih informacija, na primjer, o napretku ka postizanju dugoročnih i kratkoročnih ciljeva Programa), i Ugovornog tijela (u pružanju finansijskih informacija). Nakon što izvještaje potvrde tijela za prekograničnu saradnju kao i Ugovorno tijelo, šef crnogorske Operativne strukture ih podnosi Zajedničkom odboru za praćenje na ispitivanje i odobravanje; nakon toga šef crnogorske Operativne strukture šalje izvještaje crnogorskom Nacionalnom koordinatoru za Ipu i Nacionalnom službeniku za ovjeravanje, pri čemu prvi dalje redom šalje izvještaje kosovskom Nacionalnom koordinatoru za Ipu, Revizorskom tijelu i Komisiji.
- (4) Za sastanke Zajedničkog odbora za praćenje koji nijesu zakazani radi razmatranja Godišnjih izvještaja o sprovođenju ili Finalnog izvještaja o sprovođenju (budući da se oni sastavljaju na godišnjoj osnovi, dok će se Zajednički odbor za praćenje sastajati dva puta godišnje), sastavljaju se odgovarajući skraćeni izvještaji, koji će

sadržati slične ali manje detaljne informacije nego Godišnji izvještaji o sprovođenju i Finalni izvještaj o sprovođenju. Odgovornosti za njihovu pripremu podijeljene su na isti način kao pomenute u prethodnom stavu.

- (5) Sve priloge (mimo izvještaja pomenutih u ovom članu) koji su potrebni za crnogorski Odbor za praćenje Instrumenta za pretpristupnu pomoć ili bilo koji izvještaj na nivou Ipe dostavlja crnogorsko tijelo za prekograničnu saradnju.
- (6) Kroz svoj svakodnevni rad, Zajednički tehnički sekretarijat prati program na dnevnoj bazi. U tom cilju, podaci pribavljeni od strane glavnih korisnika o napretku pojedinačnih operacija u njihovim izvještajima o praćenju, prelaznim i završnim izvještajima objedinjuju se; Informacije koje treba pribaviti od strane glavnih korisnika određuju se uz navođenje ciljeva programa i ključnih pitanja koja treba pratiti prilikom takvog nadzora; relevantne obaveze uvrštavaju se u ugovore o dodjeli bespovratnih sredstava. Konkretni zadaci koje obavlja Zajednički tehnički sekretarijat detaljno se navode u Priručniku Zajedničkog tehničkog sekretarijata.

Član 26 Evaluacija na nivou programa

- (1) Uz uslovljenost potvrdom od strane Komisije o tačnim obavezama u pogledu evaluacije, poručuje se jedna prelazna evaluacija Programa koja se vrši onda kada postoji dovoljno rezultata s Prvog poziva za dostavljanje prijedloga projekata kako bi se mogle izvući značajne pouke, ali na vrijeme kako bi se takve pouke mogle uvrstiti u plan i sprovođenje budućih Poziva za dostavljanje prijedloga projekata. U skladu s članom 57(2) Okvirnih sporazuma, tijelo za prekograničnu saradnju Crne Gore izrađuje plan evaluacije uz konsultacije s tijelom za prekograničnu saradnju Kosova i Ugovornim tijelom; po usaglašavanju, rukovodilac crnogorske Operativne strukture dostavlja plan Zajedničkom odboru za praćenje na pregled i odobravanje.
- (2) Prelaznu evaluaciju obavlja fizičko ili pravno lice koje je nezavisno od svih tijela naznačenih u Odjeljku II i koje se ne nalazi u bilo kom drugom obliku sukoba interesa (kao što je prethodna uključenost u programiranje ili sprovođenje Programa); uvažavaju se opšti principi kojima se uređuje evaluacija podrške u okviru Ipe II, prema članu 55 Okvirnih sporazuma, pri čemu se posebna pažnja pridaje članu 55(9) istih sporazuma. Izrađuje se projektni zadatak, uz procijenjeni budžet; nadležnosti i procesi odlučivanja isti su kao tokom plana evaluacije naznačenog u prethodnom stavu. U principu, troškovi koji se odnose na evaluaciju biće pokriveni iz budžeta tehničke pomoći za Program.
- (3) Radom angažovanog procjenitelja upravlja crnogorsko tijelo za prekograničnu saradnju, mada se radna grupa (ili odgovarajući organ) može uspostaviti na način da uključi kosovsko tijelo za prekograničnu saradnju, Ugovorno tijelo i Zajednički tehnički sekretarijat u tom procesu. Tijelo za prekograničnu saradnju Crne Gore

dostavlja nacrt izvještaja relevantnim institucijama na komentare, koji se zatim objedinjuju, dostavljaju i za koje se traže povratne informacije od strane svih organa koji čine Operativnu strukturu i Zajednički tehnički sekretarijat. Njega zatim pregleda Zajednički odbor za praćenje, koji odlučuje o eventualnim propratnim djelatnostima koji bi zahtijevali njegovo odobravanje (na primjer, moguće izmjene i dopune Programa), i on se daje Evropskoj komisiji na komentare. Takođe se, u skladu s članom 56 Okvirnih sporazuma, Zajedničkom odboru za praćenje dostavljaju relevantni izvještaji o evaluaciji koje je sačinila Komisija.

ODJELJAK VI FINANSIJSKO UPRAVLJANJE I KONTROLA

Član 27 Opšte odredbe o finansijskom upravljanju

- (1) Sve dužnosti koje se odnose na finansijsko upravljanje vrše se u skladu s članovima 31- 46 crnogorskog Okvirnog sporazuma, kao i odredbama finansijskih sporazuma zaključenih za svrhe Programa. Povezane zadatke, osim onih utvrđenih u članu 28 ovog sporazuma, obezbjeđuje u cjelosti Nacionalni fond i Ugovorno tijelo; kao rezultat toga, ne vrši se prenos sredstava programa ni iz jednog tijela Crne Gore naznačenog u Odjeljku II kosovskim institucijama navedenim u tom odjeljku, ili, s izuzetkom člana 28, obratno. Dužnosti Nacionalnog fonda i/ili Ugovornog tijela između ostalog obuhvataju obezbjeđivanje revizorskog traga i računovodstvenih sistema koji ispunjavaju zahtjeve crnogorskog Okvirnog programa. U skladu s članovima 18(4) I 33 crnogorskog Okvirnog sporazuma, kao i relevantnim odredbama Finansijskih sporazuma, Nacionalni fond izrađuje i dostavlja prognoze vjerovatnih zahtjeva za isplatu i samih zahtjeva za isplatu, uključujući izjavu o troškovima za periodična plaćanja.
- (2) Eventualno sufinansiranje programa pored sredstava iz izvora Evropske unije obezbjeđuje se na nivou odabranih pojedinačnih operacija, a osiguravaju se ili obezbjeđuju od strane korisnika. Takvo finansiranje se stoga ne rezerviše u budžetima ili daje iz državnih budžeta Crne Gore ili Kosova od strane bilo kojeg tijela navedenog u Odjeljku II.
- (3) U skladu s članom 33(8) crnogorskog Okvirnog sporazuma, u slučaju kašnjenja u traženju sredstava ili primanju plaćanja od strane Komisije, Nacionalni službenik za ovjeravanje osigurava da u državnom budžetu Crne Gore postoji dovoljno sredstava na računima Programa kako bi se ispoštovale eventualne nepodmirene ili nadolazeće obaveze.
- (4) Isplate vrši Ugovorno tijelo glavnim korisnicima odabranih operacija na osnovu ispunjavanja odgovarajućih uslova u njihovim ugovorima o dodjeli bespovratnih

sredstava. Računi otvoreni od strane glavnih korisnika za svrhe izvršavanja datog ugovora takođe su u eurima.

- (5) U slučaju da na osnovu članova 41 ili 43 Okvira Crne Gore Komisija vrši povraćaj sredstava koji se odnose na Program, Nacionalni službenik za ovjeravanje osigurava neophodne i odgovarajuće korake u skladu s članom 41(2) i u okviru zadataka definisanih članom 42 crnogorskog Okvirnog sporazuma. Ukoliko može biti, ali još uvijek nije, izvršen povraćaj tih iznosa od glavnih korisnika, one privremeno idu na teret državnog budžeta Crne Gore do trenutka kada oni budu primljeni od glavnih korisnika u skladu s rokom utvrđenim od strane Nacionalnog službenika za ovjeravanje. U slučajevima kada sredstva čiji je povraćaj izvršila Komisija ne mogu biti naplaćena od glavnih korisnika, manjak pada na teret državnog budžeta Crne Gore ili državnog budžeta Kosova, ili oba, uzimajući u obzir podjelu obaveza između državnih budžeta obje države i određuje se u skladu s članom 28 ovog sporazuma.
- (6) Na nivou pojedinačnih operacija, Ugovorno tijelo vrši povraćaj sredstava od glavnih korisnika, a u skladu s relevantnim modalitetima definisanim u pojedinačnim ugovorima za dodjelu bespovratnih sredstava. Razlozi za takve povraćaje uključuju preplaćivanje (na primjer, kada je krajnji trošak koji je nastao u okviru granta manji od avansa primljenog od strane Ugovornog tijela), neprihvatljivi trošak (utvrđen, na primjer, u kontekstu verifikacije upravljanja operacijama) te potvrđene nepravilnosti, uključujući prevare. U slučaju da se Ugovorno tijelo suoči s poteškoćama u povraćaju sredstava od glavnih korisnika Kosova, tijela koja čine kosovsku Operativnu strukturu i kosovsko Kontrolno tijelo pružaju mu svu opravdanu podršku i daju sve od sebe da pruže podršku Ugovornom tijelu u procesu povraćaja na njenoj teritoriji kroz operativne, pravne, administrativne i sudske postupke.
- (7) Glavni korisnik vrši povraćaj sredstava od drugih korisnika operacije u skladu s formalnim sporazumom ili sporazumima zaključenim između njih. Eventualne iznose koji se potražuju od drugih korisnika, a koji već podliježu povraćaju od strane glavnog korisnika Ugovornom tijelu, privremeno snosi glavni korisnik do trenutka kada budu isplaćeni od strane drugih korisnika. U slučaju da se glavni korisnik susretne s poteškoćama u povraćaju sredstava od strane drugog korisnika, tijela koja čine Operativne strukture i kosovsko Kontrolno tijelo države drugog korisnika pružaju glavnom korisniku svu opravdanu podršku.
- (8) Detaljne procedure koje dopunjuju odredbe finansijskog upravljanje crnogorskog Okvirnog sporazuma, Finansijskih sporazuma i ovog sporazuma razvijaju se na državnom nivou, ali samo za Crnu Goru; povezane dužnosti Kosova ustanovljavaju se isključivo sporazumom.

- (1) U slučajevima kada se sredstva naplaćena od strane Komisije ne mogu zatim naplatiti od glavnih korisnika, utvrđuje se i usaglašava podjela povezanih obaveza između državnih budžeta Crne Gore i Kosova. Takve situacije nastupaju kada glavni korisnici ne mogu vratiti neophodne iznose i kada se sume vraćene Komisiji ne mogu povezati s konkretnom operacijom, kao u slučaju određenih finansijskih korekcija shodno članu 43 crnogorskog Okvirnog sporazuma.
- (2) Rasprave o podjeli obaveza u situacijama navedenim u prethodnom pasusu inicira i njima rukovodi Nacionalni službenik za ovjeravanje i njima prisustvuju sva tijela koja čine obje Operativne strukture i Kontrolno tijelo Kosova. Kada se iznosi mogu jasno povezati s konkretnom operacijom, i time s jednim ili više njenih korisnika, obaveze se dijele u skladu s dužnostima podijeljenim u članu 22 (za verifikacije upravljanja operacijama) tijelima Operativne strukture i drugim relevantnim institucijama. Tako, iznosi koji su povezani s troškovima koje su napravili crnogorski korisnici i koji su potvrđeni od strane Ugovornog tijela pokrivaju se iz državnog budžeta Crne Gore; slično tome, iznosi koji su povezani s troškovima kosovskih korisnika koje provjerava Kontrolno tijelo pokrivaju se iz državnog budžeta Kosova. U slučajevima kada se iznosi ne mogu povezati s konkretnom operacijom, rasprave se odnose na utvrđivanje pravedne i pravične podjele obaveza koja u potpunosti odražava podjelu dužnosti po državi u ovom sporazumu. Konačne odluke o podjeli obaveza se u oba slučaja usaglašavaju napismeno od strane svih instanci i tijela koji učestvuju u raspravama.
- (3) U slučajevima kada je dogovoreno da Kosovo pokriva sve ili dio obaveza, Nacionalni službenik za ovjeravanje Crne Gore izdaje zadužnicu (ili odgovarajući dokument) rukovodiocu Operativne strukture Kosova; u zadužnici se između ostalog navodi iznos koji treba platiti, račun na koji je potrebno slati u EUR, valuta u kojoj se vrši prijem.

- (1) Okvir interne kontrole³¹ za program utvrđuje se u sljedećim pravno obavezujućim dokumentima: Okvirni sporazumi, Finansijski sporazumi, ovaj sporazum, nacionalno ili odgovarajuće zakonodavstvo, međuinstitucionalni sporazumi, procedure na nivou programa ili državnom nivou. Svi zajedno oni obezbjeđuju da su zahtjevi Aneksa B uz Okvirne sporazume uvršteni u sistem upravljanja i kontrole Programa, te da su zadaci jasno definisani i podijeljeni instancama/ili tijelima. U

³¹ Nacionalni IPA koordinator takođe je zadužen za dostavljanje Završnog izvještaja o sprovođenju za program Komisiji nakon odobranja od strane Zajedničkog odbora za praćenje, shodno članu 23.

slučajevima kada su procedure koje se primjenjuju na tijela naznačena u Odjeljku II uvedene kao dio opšteg programa interne finansijske kontrole u javnom sektoru, takve procedure, pod uslovom da se smatraju dovoljnim i odgovarajućim slijede se umjesto razvijanja novih posebno za IPA II ili Program; primjeri mogu uključivati procedure koje se odnose na planiranje i upravljanje resursima ili upravljanje rizicima.

- (2) Sastavni dio okvira interne kontrole čini postojanje i funkcionisanje funkcija interne revizije; to se obezbjeđuje za svako tijelo koje čini Upravljačku strukturu i Operativne strukture, u skladu s članom 4(3)(b)(xi) Aneksa A uz Okvirne sporazume i obavlja se u skladu za nacionalnim zakonodavstvom. U slučaju da takva tijela nemaju jedinicu ili osoblje za internu kontrolu, funkcija se obezbjeđuje spolja, na primjer zaključivanjem sporazuma s relevantnim Ministarstvom finansija da njegova interna revizija obezbijedi odgovarajuće uloge i dužnosti. Primjerak svih izvještaja o internoj reviziji koji su relevantni za Program dostavlja se Nacionalnom službeniku za ovjeravanje i rukovodiocu crnogorske Operativne strukture.
- (3) Odgovarajuće uspostavljanje i funkcionisanje okvira interne kontrole Programa vrši se putem verifikacija upravljanja na nivou sistema koje se obavljaju u kontekstu traženja i praćenja povjeravanja zadataka, u skladu s članovima 11 i 12. Prihvatljivost troškova koji nastaju na nivou ugovora o dodjeli bespovratnih sredstava podliježu verifikacijama upravljanja operacijama, u skladu s članom 22, dok se eventualnim sumnjama na nepravilnosti ili potvrđenim nepravilnostima upravlja u skladu s članom 15. Detaljne odredbe za takve verifikacije upravljanja i upravljanje nepravilnostima utvrđuju se u kontrolnim procedurama na nivou programa i državnom nivou prema potrebi; sve zajedno, njima se utvrđuju aranžmani za garantovanje dobrog upravljanja sredstvima dodijeljenim Programu, u skladu s članom 69(f) Okvirnih sporazuma.

ODJELJAK VII KOMUNIKACIJA, IZVJEŠTAVANJE I UPRAVLJANJE INFORMACIJAMA

Član 30 Komunikacija, uključujući sastanke

- (1) Komunikacija u okviru i između tijela koji čine Upravljačku strukturu i Operativne strukture I kosovsko Kontrolno tijelo, kao i Zajedničkog tehničkog sekretarijata³² vrši se prvenstveno putem elektronske pošte kako bi se osigurao brz odgovor, dok se evidencija takve komunikacije čuva. U slučajevima kada dokumenti treba da budu zvanično potpisani, oni se skeniraju i šalju elektronskom poštom, prijem takve elektronske pošte prihvata se kao službeni prijem dokumenata koje ona sadrži. Isti principi uređuju komunikaciju između tijela Operativne strukture i Zajedničkog tehničkog sekretarijata i korisika.

³² Termin „kontrola” u ovom Sporazumu treba shvatiti na način da odgovara internoj kontroli – tj. provjere koje vrše instance ili tijela koja čine Upravljačku strukturu ili Operativne strukture; ovo na primjer isključuje revizije koje vrši Revizorsko tijelo

- (2) Pored eventualnih sastanaka između tijela naznačenih u prethodnom stavu o konkretnim pitanjima, opšte sastanke upravljačke strukture za Program saziva i njima koordinira rukovodilac tijela za prekograničnu saradnju Crne Gore uz tijesnu saradnju s tijelom za prekograničnu saradnju Kosova. U načelu, oni se održavaju kad god se uključene strane saglase da je to neophodno, i njima prisustvuju sva tijela koji čine Upravljačku strukturu i obje Operativne strukture i kosovsko Kontrolno tijelo, kao i Zajednički tehnički sekretarijat. Takvi sastanci održavaju se u Crnoj Gori i Kosovu na bazi rotacije i imaju svoje agende i zapisnike, pri čemu su propratne aktivnosti jasno utvrđene, zajedno s obavezama i rokovima; sprovođenje dogovorenih djelatnosti prati se u kontekstu sljedećeg sastanka upravljačke strukture.

Član 31 Izvještavanje

- (1) U skladu s članom 59(1) i (2) crnogorskog Okvirnog sporazuma, Nacionalni IPA koordinator Crne Gore i Nacionalni službenik za ovjeravanje zvanično izvještavaju Komisiju o sprovođenju Programa tokom prethodne finansijske godine. Za Nacionalnog IPA koordinatora Crne Gore, takvo izvještavanje obuhvata slanje godišnjih izvještaja o sprovođenju, u skladu s članom 25,³³ dok Nacionalni službenik za ovjeravanje podnosi finansijske izvještaje ili izjave, izjave o upravljanju, te kratke preglede izvještaja interne revizije i obavljenih kontrola na kojima se temelje izjave o upravljanju.³⁴
- (2) Modaliteti slični onima opisanim u prethodnom stavu primjenjuju se na obaveze izvještavanja Revizorskog tijela; shodno članu 59(3) crnogorskog Okvirnog sporazuma ono dostavlja godišnje revizorsko mišljenje Komisiji, zajedno s godišnjim izvještajem o aktivnostima revizorskog tijela za prethodnu finansijsku godinu do 15. marta naredne finansijske godine. Osim toga, ono dostavlja mišljenje o završnoj izjavi o troškovima koju za svrhe programa dostavlja Nacionalni službenik za ovjeravanje, shodno članu 5(3) (b)(iii) Aneksa A crnogorskog Okvirnog sporazuma.
- (3) Sva dokumentacija o izvještavanju izrađuje se u skladu s odredbama sadržanim u Finansijskim sporazumima, uključujući eventualne obrasce. Po automatizmu, primjerci se dostavljaju Nacionalnim koordinatorima za Ipu, Nacionalnom službeniku za ovjeravanje, Revizorskom tijelu i rukovodiocima svih tijela koji čine Upravljačku strukturu i obje Operativne strukture.

³³ Takve kontrole obuhvataju verifikacije upravljanja na nivou sistema naznačene u članu 12.

³⁴ Termin „komunikacija” u ovom članu odnosi se na razmjenu informacija između tijela koje čine Upravljačku strukturu i Operativne strukture, Zajednički tehnički sekretarijat i korisnike. On stoga isključuje komunikaciju sa ciljnim grupama za svrhe informisanja, publiciteta i vidljivosti shodno članu 21.

(4) Formalno izvještavanje Zajedničkog odbora za praćenje Ipa Komitetu Crne Gore obuhvata isključivo godišnje izvještaje o sprovođenju i završni izvještaj o sprovođenju, dok se izvještavanje na nižim nivoima po potrebi obavlja u skladu s međuinstitucionalnim sporazumima, Priručnikom Zajedničkog tehničkog sekretarijata, ili ugovorima o dodjeli bespovratnih sredstava. Nijesu predviđeni dodatni modeli izvještavanja od strane kosovske Operativne strukture i Kontrolnog tijela Kosova prema crnogorskoj Operativnoj strukturi ili Upravljačkoj strukturi osim onoga što će biti navedeno u ugovoru o partnerstvu za upravljanje tehničkom pomoći.

Član 32 Upravljanje informacijama – zavođenje, arhiviranje, čuvanje dokumentacije

(1) U skladu s članovima 25, 26 i 49 Okvirnih sporazuma o zaštiti podataka, povjerljivosti i čuvanju podataka, svako tijelo koje čini Upravljačku strukturu, Operativne strukture i Kontrolno tijelo Kosova osigurava:

- a) Da postoji odgovarajući fizički sistem zavođenja i arhiviranja za držanje i čuvanje informacija koje se odnose na program kako bi se garantovala sigurnost informacija i odgovarajuća prava pristupa povjerljivim informacijama;
- b) Da se dokumentacija, bilo u elektronskoj ili štampanoj formi čuva u skladu s članom 49 Okvirnih sporazuma, relevantnim odredbama Finansijskih sporazuma, te eventualnim zahtjevima koji proističu iz procedura i standardnih dokumenata propisanih i objavljenih od strane Komisije za sprovođenje vanjskih akcija;³⁵ usklađenost sa svim državnim zakonima o slobodi informisanja.

Sva tijela uključena u proces sprovođenja, uključujući korisnike, moraju osigurati odgovarajući revizorski trag.

ODJELJAK VIII REVIZIJA I EKSTERNE VERIFIKACIJE

Član 33 Revizija

(1) Shodno članu 77 crnogorskog Okvirnog sporazuma, eksternu reviziju programa³⁶ obezbjeđuje Revizorsko tijelo, uz podršku grupe revizora shodno članu 8. Revizije se vrše u skladu s rotirajućom trogodišnjom strategijom i njima se vrši pregled programa kako s finansijske, tako i sa systemske perspektive. Revizorska mišljenja i

³⁵ Vidjeti 2.3.5 Praktičnog vodiča koji je na snazi dana 30. aprila 2015.

³⁶ Termin "revizija" u ovom Odjeljku odgovara eksternoj reviziji programa; ni funkcija interne kontrole shodno članu 27, ni verifikacije troškova operacija koje vrše revizori shodno članu 20 nijesu obuhvaćene ovdje.

izvještaji o revizorskoj aktivnosti dostavljaju se Komisiji na godišnjem nivou a primjerci se dostavljaju relevantnim tijelima, shodno članu 31. Zadaci se obavljaju u skladu s odredbama sadržanim u crnogorskom Okvirnom sporazumu, prvenstveno Aneksu A Finansijskih sporazuma, svim budućim smjernicama koje objavi Komisija, dogovorenim Poslovnikom za grupu revizora i modalitetima kojima se uređuje rad Revizorskog tijela.

- (2) Revizije na finansijskom ili nivou sistema takođe se mogu vršiti na programu od strane Komisije ili Evropskog suda revizora; njih takođe može naručiti Nacionalni službenik za ovjeravanje.

Član 34 Eksterne verifikacije

- (1) Verifikacije pored onih naznačenih u članovima 11, 12 i 20 mogu vršiti tijela koja ne čine Upravljačku strukturu i Operativne strukture i Kontrolno tijelo Kosova, uključujući Komisiju i Evropsku kancelariju za borbu protiv prevara (OLAF), u skladu s članom 50(1) Okvirnih sporazuma. Opet, one mogu biti finansijske i odnositi se na pojedinačne operacije, kao što je slučaj s prethodnim kontrolama koje vrši Delegacija Evropske unije u Crnoj Gori na koracima u Pozivima za dostavljanje prijedloga projekata ili dodjeljivanju ugovora ili istrage nepravilnosti od strane OLAF-a (vidjeti članove 17 i 15); ili se mogu odnositi na programski nivo i razmatrati robusnost upravljačkog i kontrolnog sistema.

Član 35 Saradnja i pristup informacijama, lokacijama, prostorijama i osoblju

- (1) Prilikom vršenja revizija i eksternih verifikacija, instance i tijela naznačena u Odjeljku II, u skladu s članom 50(3) Okvirnog sporazuma i svih relevantnih odredaba Finansijskih sporazuma, osiguravaju punu saradnju sa svim ovlašćenim izvršiocima ili predstavnicima, uključujući Zajednički tehnički sekretarijat i ostale oblike tehničke podrške, Revizorskog tijela, grupe revizora, Komisije, Evropskog suda revizora, Nacionalnog službenika za ovjeravanje i Evropske kancelarije za borbu protiv prevara (OLAF). Takvi izvršioci ili predstavnici imaju pun pristup informacijama, dokumentaciji, lokacijama, prostorijama i osoblju.

Član 36 Komentarisanje i praćenje revizija i eksternih verifikacija

- (1) Sve instance i tijela naznačena u Odjeljku II osiguravaju:

- a) Da se nacrti izvještaja o reviziji i verifikacijama dostavljaju svim licima i institucijama kojih se tiču (osim ukoliko se takvi izvještaju smatraju povjerljivim kao u slučaju istraga prevara) kako bi se omogućili komentari;
- b) Da daju komentare na sve nacрте izvještaja o reviziji i verifikacijama koji su primljeni ili koji se dostavljaju njima;
- c) Da su propratne djelatnosti kao odgovor na nalaze i preporuke u završnim izvještajima o reviziji i verifikaciji koji spadaju u njihovu nadležnost jasno definisani, zajedno s obavezama i rokovima, te da se prati sprovođenje takvih propratnih aktivnosti. To se prvenstveno odnosi na revizije koje proizvodi Revizorsko tijelo, te bilo koje revizije ili verifikacije koje se tiču upravljačkog i kontrolnog sistema Programa koje proizvodi Komisija.

ODJELJAK IX ZAVRŠNE ODREDBE

Član 37 Konsultacije, rješavanje nesuglasica, važeći zakon

- (1) Eventualna pitanja koja se odnose na izvršavanje ili tumačenje ovog sporazuma moraju biti predmet konsultacija između Strana i prema potrebi dovode do izmjena i dopuna ovog sporazuma.
- (2) Nesuglasice koje proizilaze iz tumačenja ili izvršenja ovog sporazuma rješavaju se mirnim putem kroz konsultacije predviđene u prethodnom stavu. Strane pisanim putem saopštavaju svoje stavove i eventualna rješenja koja smatraju mogućim. Strana odgovara na zahtjev koji je druga Strana poslala za mirno rješavanje u roku od 30 dana. Po isteku ovog perioda, ili ukoliko pokušaj da se dođe do mirnog rješenja nije doveo do sporazuma u roku od 60 dana od prvog zahtjeva, bilo koja Strana može obavijestiti drugu da smatra da postupak mirnog rješavanja nije uspio.
- (3) Ovaj sporazum će biti regulisan zakonima Crne Gore. Gdje se ne može postići miroljubiva nagodba, Strane će prihvatiti isključivu nadležnost sudova u Crnoj Gori u prvom stepenu.

Član 38 Obavještenja

- (1) Sva komunikacija u vezi ovog sporazuma vrši se u pisanoj formi i na engleskom jeziku. Sva komunikacija se potpisuje i dostavlja kao originalni dokument ili skeniran originalni dokument.
- (2) Sva komunikacija u vezi ovog sporazuma šalje se na sljedeće adrese:

Za Crnu Goru :

Amb. Aleksandar Andrija Pejović, ministar
evropskih poslova, NIPAK

Ministarstvo evropskih poslova

Stanka Dragojevića 2, Crna Gora,
Podgorica

Fax: +382 20 416 344

E-mail: aleksandar.pejovic@mfa.gov.me

Za Kosovo:

Mr. Demush Shasha, generalni sekretar

Ministarstvo evropskih integracija

Ndërtesa e re e Qeverisë, floor 9, office
No.905

Rruga Nëna Terezë Nr 14,

10000 Prishtina, Kosovo

Tel: +381 38 200 27 080

E-mail: demush.shasha@rks-gov.net

Član 39 Stupanje na snagu i trajanje

- (1) Ovaj sporazum stupa na snagu prvog dana prijema poslednje notifikacije putem diplomatskih kanala da su ugovorne strane završile interne zakonske procedure. Osim ukoliko je okončan ovaj sporazum ostaje na snazi do zatvaranja programa.

Član 40 Izmjene i dopune i raskidanje

- (1) Sve izmjene i dopune s kojima se Strane usaglase vrše se pisanim putem i čine sastavni dio ovog sporazuma. Manje izmjene formalizuju se putem pisma obavještenja (ili sličnog dokumenta) od jedne Strane ka drugoj i stupaju na snagu po prijemu pisma obavještenja od druge Strane. Velike izmjene podliježu reviziji ovog sporazuma u skladu s procedurama koje se prate prilikom njegovog prvobitnog usvajanja i stupaju na snagu u skladu s procedurama utvrđenim u članu 39(1). Odluku o tome šta čini malu i veliku izmjenu donosi Nacionalni službenik za ovjeravanje.
- (2) Ovaj sporazum može raskinuti bilo koja Strana pisanim obavještenjem, pri čemu dejstvo raskida počinje tri mjeseca nakon datuma pisanog obavještenja. U takvom slučaju, Strane su saglasne da nastave da obavljaju svoje dužnosti, na način opisan u ovom sporazumu, u pogledu svih postojećih pravnih obaveza između Ugovornog tijela i glavnih korisnika do trenutka kada su sve takve obaveze ispoštovane u potpunosti. Tekući Pozivi za dostavljanje prijedloga projekata i procedure dodjele bespovratnih sredstava u okviru programa suspenduje Ugovorno tijelo u iščekivanju novog sporazuma ili ga ono raskida.

(3) Osim ako su ga raskinule Strane kako je predviđeno u prethodnom pasusu, ovaj Bilateralni sporazum prestaje na dan zatvaranja prekogranične saradnje Crne Gore i Kosova 2014-2020.

(4) Rukovodilac Operativne strukture Crne Gore će informisati rukovodioca Operativne strukture Kosova o zatvaranju Programa do dva mjeseca nakon što je primljen odgovor o raskidu ugovora od strane Evropske komisije.

ODJELJAK X POTPISI

Ovaj sporazum sačinjen je u dva primjerka na engleskom jeziku.

Za Crnu Goru

Ambasador Aleksandar Andrija Pejović s.r.

Ministar evropskih poslova i nacionalni
koordinator za Ipu (NIPAK)

Ministarstvo evropskih poslova

Datum 10. 02. 2017

Potpis

Za Kosovo

Ambasador Skender Durmishi s.r.

Ambasador Republike Kosovo u
Crnoj Gori

Ministarstvo vanjskih poslova

Datum 10. 02. 2017

Potpis

Član 3

Ova odluka stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenom listu Crne Gore-Međunarodni ugovori“.

Broj: _____
Podgorica, _____

Vlada Crne Gore

**Predsjednik,
Duško Marković**